

LATVIJAS LAUKSAIMNIECĪBAS KONSULTĀCIJU UN
IZGLĪTĪBAS ATBALSTA CENTRS

K. Zariņa

KĀ MAN IZVEIDOT SAVU SAIMNIECĪBU

**111 mazi darbiņi zemnieku bērniem un
mazpulcēniem**

MATERIĀLS SAGATAVOTS UN IESPIESTS DAĻĒJI PAR
VALSTS SUBSĪDIJU LĪDZEKĻIEM, KAS PAREDZĒTI LATVIJAS
REPUBLIKAS ZEMKOPĪBAS MINISTRIJAS PASŪTĪTO INFORMATĪVO
MATERIĀLU SAGATAVOŠANAI UN IZPLATĪŠANAI

1999

Mīlais draugs,

ir ļoti jauki, ka tu esi nolēmis palīdzēt vecākiem, veidojot savu nelielo saimniecību un meklē palīdzību šajā grāmatā, kurā piedāvāts veikt 111 mazus darbiņus dažādās lauksaimniecības un mājsaimniecības nozarēs, kā arī vides sakopšanā un reklāmas veidošanā, kas palīdzētu uzsākt savas saimniecības veidošanu un rast iedvesmu saimniekot.

Grāmata sadalīta septiņās lielās nodaļās, katrā no tām viens darbiņš ir tādu grāmatu lasīšana, kas palīdzētu dziļāk iepazīties ar attiecīgo darbības nozari.

Veidojot savu saimniecību, ir svarīgs vecāku un vecvecāku atbalsts, pieredze un zināšanas, tāpēc iepazīstini ar šīs grāmatas saturu arī viņus un varbūt, ka viņi vēlēsies dalīties ar tevi savā pieredzē.

Darbiņi ir domāti dažāda vecuma bērniem, tāpēc izvēlies tos, kurus tu varētu un gribētu veikt, kā arī tos, no kuriem tu varētu iemācīties kaut ko jaunu.

Īpašiem darbiņiem ir īpašas atzīmes:

- darbiņi, kas veicami visjaunākajiem bērniem (vecumā līdz 6 gadiem).

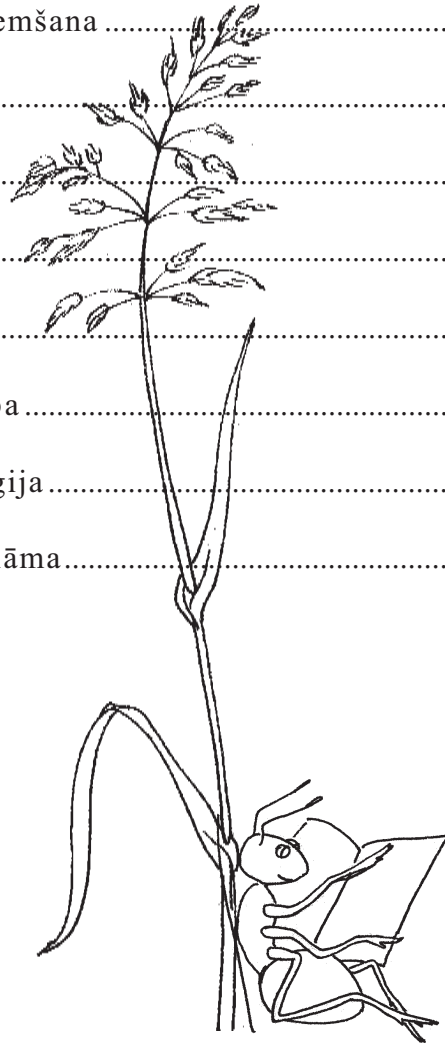
- darbiņi, kas veicami tīņiem (vecumā no 13 līdz 16 gadiem).

Par atbalstu grāmatas tapšanā īpaši vēlos pateikties šīs grāmatas recenzentiem Dr.agr., assoc.prof. D. Lapiņam, dipl.agr. Līgai Ružai, redaktorei Mārai Cīrulei un māksliniecei Elīzai Zikmanei, manas grāmatas pirmajam lasītājam, 5. klases skolniekam Reinim Rukmanim, kā arī saviem mazpulcēniem no Ozolnieku mazpulka *Trolli*, darbabiedriem un vecākiem.

Kristīne Zariņa

SATURS

Plānošana, darbības jomas izvēle un lēmuma pieņemšana	4
Augkopība	7
Dārzkopība	20
Lopkopība	31
Putnkopība	39
Mājsaimniecība	43
Vide un ekoloģija	59
Tirgus un reklāma	72

*PLĀNOŠANA, DARBĪBAS JOMAS IZVĒLE
UN LĒMUMA PIEŅEMŠANA*

1. darbiņš

IZPLĀNO, KĀDA BŪS TAVA SAIMNIECĪBA

Uzsākot jebkuru darbiņu, tas ir rūpīgi jāizplāno.

Sameklē papīru un pildspalvu vai zīmuli un pieraksti tās lietas, kas atrodas tavu vecāku mājās vai saimniecībā un kuras tev liekas noderīgas tavas saimniecības veidošanā (darbarīki, telpas, izejmateriāli, zemes platība utt.).

Stādot šādu sarakstu, izpēti, kādas lietas vari izmantot, izvēloties savas saimniecības veidu un darbības nozari (taviem vecākiem pieder daudz aramzemes vai neliels dārzs, viņi audzē liellopus vai citus mājdzīvniekus utt.).

Aprunājoties ar saviem vecākiem par lietām, kuras tu vēlētos izmantot savas saimniecības veidošanā, noskaidro, vai tavs saimniecības plānojums ir reāls.

Tikpat svarīgi ir noskaidrot, kurā nozarē tavi vecāki var sniegt lielāku atbalstu. Varbūt tev tiks uzticēts kāds noteikts darbs vecāku saimniecībā, kurā tev arī būs jāsaimeieko. Atceries, cik svarīgs ir vecāku atbalsts, lai veidotu nelielu saimniecību un tajā saimeiekotu.

2. darbiņš

IZVĒLIES NOZARI, KURĀ TU VĒLIES DARBOTIES

Nozares, kurās var darboties, ir daudz un dažādas. Svarīgi ir izvēlēties vienu galveno darbības nozari, kurai tiktu pievērsta lielāka uzmanība un kas tiktu rūpīgāk izplānota.

Lai to būtu vieglāk izvēlēties, aizpildi tabulu (6. lpp.), atbildot uz jautājumiem un attiecīgajā lauciņā ievēlot krustiņu.

Tad saskaiti krustiņus katrai nozarei atsevišķi.

Tev ir lielāka iespēja darboties nozarē, kurā ir vislielākais krustiņu skaits.

Jautājumi, kas palīdz izvēlēties darbības nozari

Jautājumi	Dārzkopība	Augkopība	Lopkopība	Putnkopība	Mājsaimniecība	Vides kopšanas darbi
Kurā nozarē darbojas tavi vecāki?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kurā nozarē tu vēlētos darboties?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Cik liela ir zemes platība, kuru tu varētu izmantot?	10x10 m ☐	250x250m ☐	250x250m ☐	50x50m ☐	Virtuve, darbnīca ☐	30x30m ☐
Kādi darbarīki un materiāli būtu tavā rīcībā?	Lāpsta, grābeklis, kaplis, lejkanna, dārza šķēres, dārza dakšas u.c. ☐	Lāpsta, grābeklis, kaplis, šūtene laistīšanai, dārza dakšas u.c. ☐	Lopu mītne, ķerra, dārza dakšas, nožogota teritorija ganībām u.c. ☐	Vieta putnu turēšanai ☐	Skalpelis, darbarīki koku grebšanai, šķēres, lime u.c. ☐	Lāpsta, akmeņi, koki, grābeklis u.c. ☐
Kādus izejmateriālus tu varētu izmantot?	Dārzeņu un ziedu sēklas un stādi ☐	Dažādu laukaugu sēklas un stādi ☐	Mājdzīvnieki, kurus audzē vecāki ☐	Putni, kurus audzē vecāki ☐	Kokmateriāli, dzija, audums, produkti, papīrs u.c. ☐	Piemājas dīķis, mežs u.c. ☐
Kurā nozarē tavi vecāki tevi visvairāk atbalstītu?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kurā nozarē būtu visizdevīgāk darboties?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kuras nozares ražojumus visvieglāk būtu pārdot?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kurai nozarei nepieciešami vismazākie izdevumi?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kopā						

Izvēlētajā lauciņā ieviec krustiņu, lūk tā -

3. darbiņš

PIEŅEM LĒMUMU, KĀDA BŪS TAVA SAIMNIECĪBA

Kad esi izplānojis un izvēlējies darbības nozari, atliek pieņemt lēmumu, kāda būs tā saimniekošanas joma, kurā tu darbosies - dārzkopība, augkopība, putnkopība vai lopkopība, kā arī kādā blakusnozarē tu vēlies nodarboties - mājssaimniecībā, vides vai tirgus pētīšanā.

Pastāsti vecākiem par savu lēmumu veidot saimniecību un par to, kas tev būs nepieciešams, kā arī vienojies par vajadzīgo atbalstu un materiālo plānojumu.

Protams, - daudzās lietās tev būs vajadzīga vecāku palīdzība, piemēram,

- augu aizsardzībā (kā un ar ko pareizi mēslojot augus, piemēram, pesticīdu izmantošanā);
- dažādu nepieciešamo materiālu iegādē (minerālmēslojuma, mājdzīvnieku barības iegādē u.c.);
- tehnikas izmantošanā un apkopē;
- lielāka produkcijas daudzuma tirgošanā u.c.

Saimniekošana ir arī darbs tavu vecāku saimniecībā, kurā viņi tev ir iedalījuši tādus darbus, par kuriem tu atbildi un kurus tu veic. Savukārt par šo darbu veikšanu tu iegūsti peļņu naudas izteiksmē (latos un santīmos) vai arī nopelni kabatnaudu skolai vai produktus skolas virtuvei. Par šādu saimniekošanu tev ir jāvienojas ar vecākiem. Tas ir vienkāršākais veids, kā iesākt savu saimniecību un iemācīties būt atbildīgam un rūpēties par savu saimniecību.

4. darbiņš

IZSTRĀDĀ NELIELU BIZNESĀ PLĀNU

Izstrādājot biznesa plānu, vēlreiz atbildi uz šādiem jautājumiem:

- Kādu kultūraugu esmu nolēmis audzēt?
- Cik ilgam laika periodam?
- Ko es vēlos no tā iegūt?
- Kādas ir manas zināšanas un pieredze šajā nozarē?
- Cik man izmaksās audzēšanas uzsākšana, kas man šim darbam ir nepieciešams (darbarīki, zemes platība, minerālmēsli utt.)?
- Kādu ražu es varētu iegūt, un ko es ar to darīšu?

Aprēķinu tabula

Nr. p.k.	Kultūrauga nosaukums	Izdevumi, Ls	Zudumi*	Pašpatēriņš**	Ienākumi, Ls

Aizpildot šo tabulu, vari aprēķināt arī peļņu - **ienākumi - (izdevumi+zudumi).**

Iekārto nelielu burtnīcu visiem aprēķiniem un darba kalendāram, kurā ierakstīsi visus darbus, kas jāpaveic, un laiku, kurā tu tos paveiksi, kā arī pētījumus, kurus būsi veicis augkopībā, salīdzinot dažādas šķirnes, mēslojuma veidus un devas, kopšanas veidus utt.

Noteikti sāc plānot arī to, kur realizēsi savu ražu.

Veidojot šādus pierakstus, ir daudz vieglāk saimniekot, jo viss ir izplānots un atliek tikai strādāt.

* Zudumi - darbojoties augkopībā un dārzkopībā, var gadīties, ka daļa ražas ir sapuvusi vai savādāk bojāta un tā ir jāizmet.

** Pašpatēriņš - ražas daļa, kuru izlieto savā pārtikā.

5. darbiņš

NOSKAIDRO, KĀDA AUGSNE IR TAVĀ LAUCIŅĀ

Māla augsne ir lipīga un gluda. Tā sastāv no sīkām daļiņām, tāpēc ir smaga, ķepīga un mitrumu aizturoša. Mālainās augsnes ir grūti apstrādāt, bet tās ir auglīgas. Tajās labi aug puķzirnīši, rozes, ābeles, plūmes, ķirši, ceriņi, kļavas, ievas u.c.

Smilts augsne ir sausa, irdena un grantaina. Tā var ātri izzūt, labi neaiztur barības vielas. Tai ir nepieciešama intensīvāka kopšana, tomēr sākumā to ir viegli apstrādāt. Smilts augsnēs labi aug rozmarīns, pīlādži, jasmīni, pelašķi, deviņvīru spēks u.c.

Ir sastopamas arī *mālsmilts* un *smiltsmāla* augsnes.

Svarīgi noteikt arī pH līmeni, kas raksturo augsnes skābumu vai sārmainumu. To var izdarīt ar īpašu krāsu noteikšanas komplektu, kuru var iegādāties dārzkopības veikalos, bet daudz vienkāršāk ir uzzināt no vecāku iepriekšējo gadu pieredzes - kādi augi vislabāk augtu tavā lauciņā.

Sārmainā augsnē nav pieejamas barības vielas, tāpēc augu, kas tajā labprāt augtu, nav daudz - kļavas, ceriņi, vizbulītes, tulpes, sīpoli u.c.

Skāba augsne var būt gan smilšaina, gan mālaina, gan smilšmāla. Lielākā daļa augu var izdzīvot skābā augsnē, piemēram, virši, zilenes, rododendri, kamēlijas u.c.

Augsnes uzlabošana būtu jāsāk pirms stādīšanas un sēšanas, jo no tā, kādā augsnē tu sēsi vai stādīsi, ir atkarīgs ražas lielums.

Augsni var uzlabot ar kūdru, kaļķi, kompostu un minerālmēsliem.

6. darbiņš

IEPAZĪSTIES AR MĒSLOJUMA VEIDIEM

Organiskie mēslošanas līdzekļi (tādi, kas nāk no dabas): *komposts* (sastāv no dārza un virtuves atkritumiem - labs slāpekļa avots), *kūtsmēsli* (labs slāpekļa un mikroelementu avots), *sēņu komposts* (satur dažādas barības vielas), *lapu koku pelni* (satur nedaudz kālija).

Minerālmēsli (tādi, kas ražoti rūpnīcā) *ir dažāda veida: granulētie* (satur galvenās barības vielas vienādos daudzumos), *šķīdrie un šķīstošie* (šķīdinātus ūdenī tos lieto laistīšanā, lai augs uzņemtu barības vielas caur lapām), *nūjiņas un tabletes* (jāierok augsnē pēc stādīšanas).

Kompleksais mēslojums - dažādu firmu piedāvāts mēslojums, kurā uz iepakojuma ir norādīta tā deva un sastāvdaļas (NPK un mikroelementi).

Augu barības vielu nozīme augu dzīvē

Barības vielas	Kādiem augiem nepieciešamas barības vielas	Kad un kādās augsnēs visvairāk trūkst barības vielu	Barības vielu trūkuma pazīmes
Slāpeklis	visiem, īpaši lapu dārzeņiem	pēc ražas novākšanas, īpaši- liesās augsnēs	bālas lapas, nīkulīgs augums
Fosfors	visiem, īpaši sakņu attīstībai un nesen stādītiem augiem un sīpoliem	pēc ražas novākšanas, īpaši- smilts vai nabadzīgās augsnēs	slikti attīstītas saknes un iesakņošanās
Kālijs	visiem, īpaši ziedu un augļu dēļ audzētiem	ja augsnes saņēmušas daudz slāpekļa mēslojuma vai iestrādāti kūtsmēsli	uz lapām veidojas dzeltenī vai brūni plankumi
Magnijs	visiem kā hlorofila sastāvdaļa	smilts, skābās, mitrās augsnēs un augsnēs ar augstu kālija saturu	vecās lapas starp dzīslām sāk bālēt vai sārtoties, kļūst raibas, lapu malas ieritinās
Dzelzs	visiem, īpaši, tiem, kas nepanes sārmainas augsnes	visās, īpaši- ar augstu pH līmeni krīta, kaļķakmens un kaļķa dēļ	lapas kļūst dzeltenas ar zaļām dzīslām
Kalcijs	visiem, sevišķi nepieciešams sakņu sistēmas attīstībai	skābās augsnēs, kūdras substrātos	jaunās lapiņas bālē un saritinās, brūni plankumi uz augļiem

7. darbiņš

NOSKAIDRO, KĀ TU VARI UZLABOT AUGSNI SAVĀ LAUCIŅĀ

Lai uzlabotu augsnes pH, var izmantot kaļķi vai kūdru. Kaļķis palielina augsnes pH, palīdz uzlabot smagu un sablietētu augsni, savukārt kūdra samazina augsnes pH un uzlabo mitruma aizturi.

Augsnes uzlabotāji ir

- kūdra,
- organiskās vielas (kompostētas viengadīgās nezāles, lapas),
- trūdžeme,
- komposts (kompostētas koku lapas),
- kūtsmēsli,
- kaļķi,
- minerālmēsli.

Katram no šiem augsnes uzlabotājiem ir savas pielietošanas īpatnības, piemēram, minerālmēsli un sadalījušies kūtsmēsli jā sajauc ar augsni, lai tie nesaskartos ar augu saknēm.

Izpēti augsnes uzlabotāju īpatnības un uzlabo augsni savā lauciņā.

8. darbiņš

IEKOP SAVU LAUCIŅU UN APSTRĀDĀ AUGSNI

Iezīmē sava lauciņa robežas. Uzroc augsni, lai tās virskārta ir pietiekami irdena, kā arī pārdomā, kā tu apkarosi nezāles, neizmantojot herbicīdus (ķīmiskie līdzekļi, ar kuriem apkaro nezāles), piemēram, tu vari izmēģināt mulčēšanu (pie augiem augsnes virskārtu apsedz ar salmiem, avīzēm, granti vai kūdru). Nevar jau aizmirst arī tādus nezāļu apkarošanas veidus kā ravēšanu un kaplēšanu.

Neaizmirsti augsnes uzlabotājus! Iestrādā augsnē mēslošanas līdzekļus, kaļķošanas materiālus un augu atliekas. Augsnes apstrāde stipri ietekmē ražas lielumu un tās kvalitāti.

9 darbiņš

IZPLĀNO LAUCIŅU

Lauciņa izplānošanā ietilpst ne tikai dārzeņu, augļu vai garšaugu izvēle, bet arī lauciņa plāna izveide. Tas ir jāasastāda pašam, ņemot vērā gan tos augus, kurus vēlies audzēt, gan arī lauciņa platību.

Atceroties par augu rotāciju, vari sadalīt lauciņu četrās vagās un augus četrās grupās, katru gadu pārvietojot augus no trim vagām uz citu vietu tā, lai paietu divi gadi, līdz augi atgrieztos to sākotnējā vietā.

Katrā vagā iesēj vai iestādi tikai vienu izvēlētu augu, lai lauciņš izskatītos vienveidīgs un vieglāk kopjams.

Lauciņa plāna piemērs

I vaga	II vaga	III vaga	IV vaga
Ziedkāposti	Zirņi	Kartupeļi	Rozmarīns
Rožu kāposti	Kāršu pupas	Burkāni	Maurloki
Rāceņi	Pupas	Sīpoli	Baziliks
Virziņkāposti	Lapu salāti	Tomāti	Artišoks
Brokoļi	Cūkupupas	Puravi	Rabarberi
vai citi	Artišoki	Bietes	Spargeļi
augi	vai citi augi	Kabači	Piparmētras
		vai citi augi	vai citi augi

Lauciņā uzroc zemi un iestrādā komplekso mēslojumu.

Divas, trīs nedēļas pirms sēšanas uzroc augsni un iestrādā komplekso mēslojumu. Augsne regulāri jālaista, lai būtu laba pākšaugu raža.

Pirms stādīšanas augsni divreiz uzroc un iestrādā sadalījušos kompostu, pievienojot nedaudz kompleksā mēslojuma.

Šeit vari stādīt daudzgadīgos augus, kas netiek iekļauti rotācijas plānā.

10. darbiņš

IZPĒTI DAŽĀDUS AUGUS

Katram augam ir savas īpatnības, tāpēc ir svarīgi noskaidrot to, kas ir vajadzīgs tavā darbā - sēšanas vai stādīšanas laiks un vieta, kopšana, iespējamā raža. Svarīgi zināt arī pieprasījumu tirgū.

Augu izpētes plāns

Auga nosaukums	Nepieciešamie augšanas apstākļi	Sēšanas laiks	Sēklu daudzums, g/m ²	Ražas novākšanas laiks	Raža, kg/m ²	Tava lauciņa lielums, m ²	Kopējā raža tavā lauciņā, kg	Pieprasījums tirgū
1	2	3	4	5	6	7	6x7	8

11. darbiņš

IZVĒLIES SĒKLAS

Sēklas ir jāizvēlas ļoti rūpīgi, tāpēc ieteicams konsultēties ar vecākiem un draugiem.

Vienas sēklas var uzreiz sēt lauciņā, bet citas vispirms ir jāiesēj nelielos konteineros, puķu podos, lecektīs (vienkāršās no plēves izveidotās siltumnīcās) u.c. un no tām jāizaudzē stādiņi. Tāpēc pirms sēšanas pārlicinies, ka esi veicis pareizu sēklu izvēli.

Sēklas nav ieteicams iegādāties tirgū “pie tantiņām”, jo tu nevari būt drošs, ka iegādāsies īsto šķirni un sēklu maisījumu.

Iegādājoties sēklas, izvēlies tādas augu šķirnes, kurām tava lauciņa augsne būtu piemērota, kā arī tik daudz, cik nepieciešams tava lauciņa platībai.

12. darbiņš

IESĒJ SĒKLAS

Savā lauciņā atvēlē nelielu vietu (10x10 m) izmēģinājumiem ar dažādām vienas sugas augu šķirnēm, kurus turpini arī nākamajos gados, lai noskaidrotu, kādus augus vislabāk un visizdevīgāk audzēt tavā lauciņā. Pārējā lauciņa daļā apstrādā augsni, sagatavojot to kultūraugu sēšanai un stādīšanai. Dažas sēklas pirms sēšanas ir nedaudz jāizdiedz. Lauciņā ar grābekļa kātu var izveidot sekas vadziņas, kur sēt lielākās sēklas (pupiņas, zirņus utt.).

Sējot sēklas, atceries, ka svarīgi visas sēklas iesēt vienādā dziļumā, kas nepārsniedz pašas sēklas izmērus trīs reizes.

Sējot konteineros, vispirms ir jāsagatavo augsne, līdzīgi kā lauciņā. Konteinerā ievietoto augsni nolīdzini. Sēklas augsnē iekaisi vienmērīgi, tām pāri ar sietu pārsijā plānu augsnes kārtiņu. Ja sēklas ir pārāk sīkas, lai tās vienmērīgi izkaisītu augsnē, var izmantot pārlocītu kartona gabaliņu.

13. darbiņš

KOP SAVUS AUGUS

Ar sēšanu darbi tikai sākas. Tev ir jākopj gan dēstiem iestādītie, gan lauciņā iesētie augi. Konteinerus novieto dabiskā gaismā, taču ne tieši saules gaismā, lai dēsti neapdegtu.

Laudiņā dēsti ir gan jāravē un jālaista, gan arī jāretina (piemēram, burkāni), uzmanīgi izraujot vājos un slimos augus. Augu retināšana jāveic arī kastītēs un konteineros, lai spēcīgākos stādus vēlāk varētu pārstādīt lauciņā.

Pirms dēstu pārstādīšanas augsni rūpīgi salaisti, lai samazinātu sakņu bojājumus. Retināšanu un pārstādīšanu veic vēsākā laikā, lai samazinātu mitruma zudumus. Izņemot dēstu no konteinera, atbrīvo tā saknes un augu pieturi aiz dīgļlapām (nevis kāta vai īstajām lapām), tad ar mietiņu izveido lauciņā bedrīti un ievieto tajā dēstu, piebrietējot ar kociņu augsni ap saknēm. Ja dēsti ir vairāki, tad vari vispirms izveidot bedrītes un pēc tam veikt pārstādīšanu. Lai nostabilizētu augsni ap saknēm, augus labi aplej gan pēc retināšanas, gan pēc pārstādīšanas.

Augu kopšana lauciņā ir ļoti darbietilpīgs process, tāpēc atvēlēt tai laiku ik dienas, kā arī pavēro, vai nav nepieciešams kāds papildmēslojums vai kaitēkļu apkarošanas līdzeklis. Par kaitēkļu apkarošanu konsultējies ar vecākiem!

Papildmēslojuma un kaitēkļu apkarošanas līdzekļu lietošanai ir savs laiks. Svarīgi izvēlēties tādu mēslojumu, kas atbilst mēslojamā auga specifiskajām prasībām un gadalaikam, kurā ir plānots to lietot. Līdzīgi ir arī ar kaitēkļu apkarošanas līdzekļiem.

Vari izmēģināt daudz vienkāršāku kaitēkļu apkarošanas veidu, piemēram, iesējot vai iestādot kopā dažādus augus - burkānus ar sīpoliem, starp zemenēm audzējot ķiplokus un dilles utt.

Dažiem augiem ir nepieciešamas arī maikstis, pret kurām varētu atspiesties augi, kuriem nav tik izturīgs laksts (piemēram, zirņi). Augu nostiprināšanai ir nepieciešami mietiņi vai koka zari un aukla.

14. darbiņš

IĒPAZĪSTIES AR IZPLATĪTĀKAJĀM NEZĀLĒM

	<p>Viengadīga nezāle, aug puķudobēs; apkarot var mulčējot, ravējot vai regulāri kaplējot</p>		<p>Daudzgadīga nezāle, kuras apakšzemes daļa var sniegties līdz pat 3 m dziļumam; apkarot kaplējot</p>
	<p>Daudzgadīga nezāle, aug zālienos un slikti koptos lauciņos; apkarot, regulāri ravējot vai labi mēslojot augus</p>		<p>Daudzgadīga nezāle, kas ataug no sakņu fragmentiem; apkarot izrokot, ravējot</p>
	<p>Daudzgadīga nezāle, aug dobēs un brīvās vietās starp augiem; apkarot, regulāri ravējot vai apstrādājot ar herbicīda šķīdumu</p>		<p>Daudzgadīga nezāle, kas izplatās ar saknēm un aug dobēs; apkarot, izrokot ar dakšām no irdenām augsnēm, ravējot un kaplējot</p>
	<p>Viengadīga nezāle, aug puķudobēs un brīvās vietās starp augiem; apkarot mulčējot, ravējot vai regulāri kaplējot</p>		<p>Viengadīga nezāle, kas aug dobēs un uz celiņiem, tā atjaunojas no maziem saknes gabaliņiem un vairojas ar sēklām; apkarot izravējot</p>
	<p>Daudzgadīga nezāle, aug puķudobēs un brīvās vietās starp augiem; apkarot kaplējot, ravējot vai mulčējot</p>		<p>Viengadīga nezāle, kas atjaunojas no saknēm un vairojas ar sēklām; apkarot izravējot vasaras pirmajā pusē un irdenās augsnēs izrokot saknes</p>

Noskaidro, kādas nezāles aug tavā lauciņā, un neļauj tām izaugt. Iestādi lauciņā ķirbi un novēro, kā tas ar savām lapām nomāc nezāles.

15 darbiņš

IEPAZĪSTIES AR AUGU KAITĒKĻIEM UN SLIMĪBĀM

Daudziem augiem kaitēkļi un slimības var nodarīt nopietnus bojājumus, tāpēc ir svarīgi iepazīties ar to īpašībām un apkarošanas metodēm.

Izplatītākie **kaitēkļi** ir *gliemji un gliemeži* (uz lapām, kātiem un ziedpumpuriem atstāj apaļus caurumus, kā arī spīdīgas gļotu pēdas), *kāpuri* (satin lapas ar sudrabainu tīklu, izgrauž caurumus), *siltumnīcu baltblusiņas* (lapas zaudē krāsu, tiek noklātas ar lipīgiem izdalījumiem), *smecernieki* (izrobo lapu malas, iurbjas saknēs un gumos), *spīļastes* (bojā lapas un pumpurus), *tīklērces* (lapas kļūst brūnas un iet bojā, redzami smalki tīkli), *laputis* (sūc augu sulu, izdala lipīgu šķidrumu, lapas zaudē krāsu un bojājas), *kāpostu un burkānu mušas* (iegraužas saknēs, augi vīst un iet bojā, lapotne zaudē krāsu), *spradži* (izveido caurumus uz lapu virspuses) u.c.

Izplatītākās **slimības** ir *rūsas, lapu plankumainības* (uz lapām parādās oranži, dzeltenbrūni vai brūni plankumi), *miltrasa* (uz lapām parādās balta pūderveida aplikuma kārtā).

Lai šīs slimības apkarotu, tev ir jākonsultējas ar vecākiem, īpaši, ja vēlies izmantot pesticīdus (ķīmiskas vielas, ar kuru palīdzību apkaro kaitēkļus un slimības). Tomēr pamēģini kādus dabiskus kaitēkļu apkarošanas paņēmienus - kaitēkļu nolasīšanu no augiem vai citu augu iesēšanu vai iestādīšanu audzējamo augu starpās, kas aizsargātu tos no kaitēkļiem. Piemēram, iestādot starp burkāniem sīpolus, burkānu muša vairs nebūs tik bīstama.

16. darbiņš

NOVĀC RAŽU

Ražas novākšana ir tikpat svarīgs darbs, kā visi iepriekš minētie. Tas ir jāveic, rūpīgi atdalot ražas daļu pašpatēriņam, pārdošanai tirgū, sēklas vai stādāmā materiāla ieguvei, kā arī bojāto daļu - zudumus (tos varēs izmantot komposta veidošanai). Katras ražas daļas saturu rūpīgi atzīmē un novieto glabātavā. Glabātavas novietojums ir atkarīgs no augu sugas un uzglabāšanas prasībām (piemēram, kartupeļus var turēt sietotos maisos, grozos vai kastēs aukstās telpās). Par glabātavu izmantošanu vai veidošanu jau savlaicīgi ir jāvienojas ar vecākiem.

17. darbiņš

IZVEIDO SĒKLU KOLEKCIJU

Veselīgāko ražas daļu izmanto sēklu un stādāmā materiāla iegūšanai. Sēklu iegūšanas veidi ir dažādi:

- pākstis var brīvi izlikt kādā kastē vai uz papīra, lai tās izkaltētu, tad tās izloba un sēklas uzglabā papīra turziņās (nesajaucot dažādās šķirnes);

- augus, kas var noderēt kā stādāmais materiāls (piemēram, kartupeļus, sīpolus), uzglabā vēsā vietā (pagrabā);

- augiem, kas nogatavina sēklas uz lauka (piemēram, kaņepēm), ap sēklotni var apsiet papīra turziņu, lai tā uztvertu izkaistītās sēklas. Uz turziņas atzīmē auga sugu, šķirni un sēklu ievākšanas datumu;

- dārzeņus (piemēram, tomātus, gurķus) var pārgriezt uz pusēm, rūpīgi izspiest no tiem sēklas un atstāt tās nožūt uz papīra dvieļa vai salvetes. Pēc tam sēklas ieliek tīrā, sausā kastītē un glabā vēsā, sausā vietā.

Tīras un pilnīgi sausas sēklas var glabāt arī fotofilmu kastītēs. Neaizmirsti uzlīmēt katrai kārbiņai uzrakstu. Nākamajam gadam ir svarīgi iegūt ne tikai sēklas, bet, atsevišķos gadījumos, arī augu stādus - no spraudņiem, kurus iegūst, auga atvasīti ieliekot ūdenī, lai tā izdzītu saknītes.

18. darbiņš

ORGANIZĒ RAŽAS REALIZĀCIJU UN PAŠPATĒRIŅU

Ražas lielākā daļa ir jārealizē, kā tas bija iēplānots jau pirmajos darbiņos. Ja nepieciešams, veic visus ražas apstrādes darbus (piemēram, lakstu nogriešanu burkāniem un bietēm) un visus reklamēšanas darbus, piedāvājot savu produkciju veikaliem un pārdodot tirgū. Pirms tam ir svarīgi aprēķināt produkcijas cenu, kura veidojas no visiem audzēšanas izdevumiem (sēklu iegāde, mēslojums, kaitēkļu apkarošanas līdzekļi, transporta izdevumi, darba laiks utt.) un tirgus cenas. Tavam piedāvājumam ir jābūt ne tikai izdevīgam, bet arī saprātīgam.

Ražas daļu, kas netiek realizēta tirgū, izlieto pašpatēriņam - konservēšanai un ievārījumu gatavošanai, ikdienas pārtikā utt. Tomēr arī pašpatēriņš ir sava veida ienākums - tu pats no sevis iegādājies pārtiku.

Pārdomā šādas realizācijas un pašpatēriņa iespējas:

- pārdot ražu mazā apjomā tirgū ar vecāku palīdzību vai uzticēt ražas realizāciju vecākiem,
- nodot ražas lielāko daļu par attiecīgu naudas summu starpniekam, kas to pārdod tirgū vai nodod veikalā,
- nodot daļu ražas vecākiem un skolai pašpatēriņam.

19. darbiņš

SAKOP AUGSNI NĀKAMAJAM GADAM

Pēc ražas novākšanas augsne ir rūpīgi jāapstrādā nākamajam gadam. Tā ir jāuzrok, un tajā var iestrādāt arī nedaudz ražas zudumu. Apstrādāta augsne labi pārziemos, tā būs irdena un viegli uzrokama nākamajā gadā.

20. darbiņš

VEIC SAVAS SAIMNIEKOŠANAS APRĒĶINUS UN AIZPILDI GRĀMATVEDĪBAS PIERAKSTUS

Kad augkopībā darbs paveikts, ir svarīgi aprēķināt, vai izvēlētā saimniekošanas joma ir bijusi izdevīga un vai tavs biznesa plāns ir izpildīts, vai esi ieguvis to, ko bijī ielānojis.

Grāmatvedības pieraksti

Datums	Izdevumi	Saražots		Zudumi		Izdevumi kopā
		daudzums	summa	daudzums	summa	

Pārdots		Personīgais patēriņš		Ieņēmumi kopā
daudzums	summa	daudzums	summa	

Nauda kabatā= *Ieņēmumi* - *Izdevumi*

21. darbiņš

IĒPAZĪSTIES AR LITERATŪRU

Iepazīsties ar papildliteratūru, kas saistīta ar tava izvēlētā kultūrauga audzēšanu, kopšanu un pārstrādi. Varu ieteikt tikai dažas jaunākās grāmatas:

P. Grīnvuda. Dārzkopības rokasgrāmata. - Rīga: Jumava, 1998.

M. Narvils. Gurķi lauku un segtajās platībās. - Ozolnieki, 1999.

M. Narvils. Kāpostaugu audzēšana. - Ozolnieki, 1999.

D. Lapiņš. Nezāles, to apkarošana. - Ozolnieki, 1998.

IZPLĀNO DĀRZU

Dārza izplānošanā ietilpst ne tikai dārzeņu, augļu vai garšaugu izvēle, bet arī dārza darbu kalendāra un dārza plāna izveide. Dārza darbu kalendāra paraugu var apskatīt šīs nodaļas beigās. Dārza plāns ir jāsastāda pašam, ņemot vērā gan tos augus, kurus vēlies audzēt dārzā, gan arī dārza platību.

Dārza plānu sastādi, ņemot vērā to, kāds ir tavs dārzs - saulains un sauss, sauss un ēnains vai mitrs un ēnains.

Saulainā un sausā vietā augus nepieciešams kārtīgi laistīt, lai nodrošinātu to veselīgu un spēcīgu augšanu. Tajā var sēt un stādīt asteres, rozmarīnu, vīnkoku u.c. augus.

Sauss un ēnains parasti ir zem kokiem, kur ir sausa un irdena augsne. Tādā vietā var audzēt hiacintes, vizbulītes u.c.

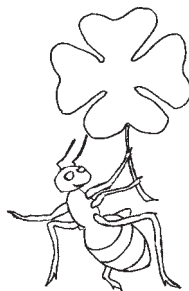
Mitrs un ēnains parasti ir dārzos, kur ir mitrumu dabiski aizturoša augsne. Šeit var audzēt kreimenes, rododendrus, peonijas u.c. augus.

23. darbiņš

IZVĒLIES AUGUS, KURUS AUDZĒSI SAVĀ DĀRZĀ

Plānojot dārzu, pārdomā, kādus dārzeņus, garšaugus vai augļus tu tajā audzēsi vai arī kādus augus dārzā tev uzticēs audzēt tavi vecāki.

Lemjot, kurus dārzeņus vai citus augus izvēlēties audzēt savā dārzā, svarīga ir to izturība pret slimībām, viegla kopšana, kā arī ienākšanās pakāpeniski ilgākā laika periodā. Liela nozīme ir arī augsnei un klimatiskajiem apstākļiem. Dārzkopībai ir jābūt ienesīgai, tāpēc izpēti tirgus pieprasījumu, savas iespējas un uzzini ģimenes vēlmes.

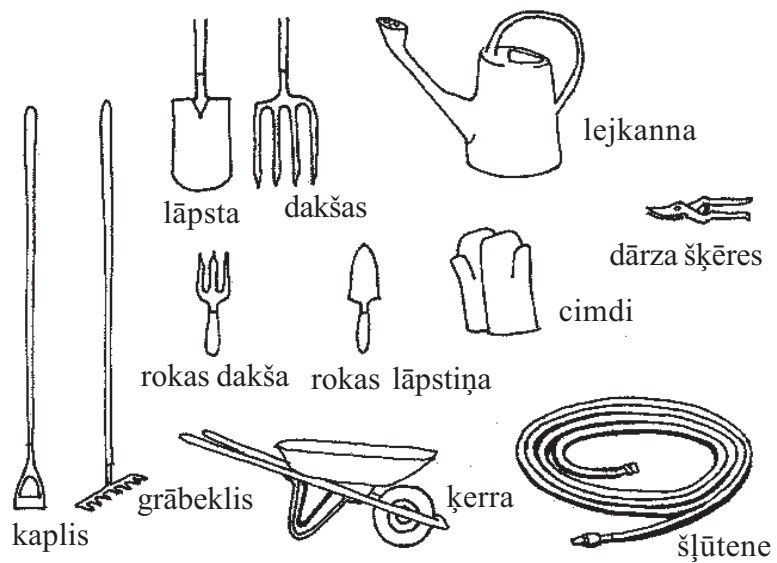

24. darbiņš

ĪPAZĪSTIES AR DĀRZA DARBARĪKIEM UN TOS IZKRĀSO

Labas kvalitātes darbarīki vienmēr atvieglos tavu darbu. Nepieciešamākie darbarīki ir

Uzzīmē vēl kādu dārza darbarīku, kuru izmanto tavi vecāki dārza darbos.

25. darbiņš

IESĒJ UN IESTĀDI IZVĒLĒTOS AUGUS

Pēc tam kad esi izvēlējis augus, apstrādājis un sagatavojis augsni, sadalot dārzu plānotajos lauciņos un izveidojot vagas, vari sākt sēšanas un stādīšanas darbus. Sējot atceries, ka sēkla jāiesēj dziļumā, kas nepārsniedz 3 reizes tās izmēru. Stādot atceries, ka ir svarīgi ievērot pareizo attālumu no viena stāda līdz otram.

26. darbiņš

IZVEIDO DĀRZIŅU NELIELOS KONTEINEROS UN PUĶUPODOS

Nelielam piemājas vai palodzes dārziņam ir nepieciešams tikai māla puķupods, koka kaste vai kāds cita materiāla trauks-konteiners, kā arī substrāts: kūdra, smilšmāls, lēnas iedarbības mēslojumu un ūdeni aizturošas granulas.

Konteineru apakšā izurb nelielus caurumus, uz kuriem izklāj izlietotus tējas maisiņus vai puķupodu lauskas. Lielos konteineros ieklāj kūdras vai kūdras substrātu, jo tā ir irdenāka nekā smilšmāla augsne. Labi salaisti gan augsni konteineros, gan augus. Kopā ar augsni ieber arī granulas, tad sāk stādīšanu no vidus, sākot ar lielākajiem augiem. Pārlicinies, vai augi ir novietoti taisni un saknes nav sapinušās. Ar pirkstiem piespied augsni, lai nepaliek tukšas vietas, tad augus labi aplaisti un atstāj uz dažām dienām drošā vietā. Konteineros mēģini iestādīt dažādus garšaugus: pētersīļus, maurlokus, timiānu, salvijas u.c. Garšaugi regulāri jāapgriež. Līdzīgi vari izveidot augļu un dārzeņu konteinerus ar zemenēm, lapu salātiem, kāršu pupām, tomātiem, redīsiem, bietēm, baklažāniem, papriku, burkāniem, sīpollokiem u.c. Augu apkopšana konteineros līdzinās to kopšanai uz lauka vai dārzā, tikai ar vienu atšķirību - tas jādara daudz uzmanīgāk, lai nebojātu augošos augus. Līdzīgi var mēģināt audzēt arī puķes.

27. darbiņš

RŪPIGI KOP DĀRZU

Dārzs ir apsēts un apstādīts, tāpēc tagad ir jā rūpējas par augiem, kas tajā aug. Tie ir jāravē, jālaista, jārušina un jāretina, un, iespējams, tam jādod arī nepieciešamais papildmēslojums. Ieplāno katru dienu apskatīt dārzu un pārlicinies, ka tavi augi jūtas un aug labi.

28. darbiņš

REGULĀRI LAISTI SAVU DĀRZU UN

PASARGĀ AUGUS NO SALNAS

Dažās vietās augsne ātri izkalst, un laistīšana kļūst par ļoti svarīgu darbu, lai iegūtu labu ražu. Pareiza laistīšana nodrošina ūdens izsūkšanos līdz auga saknēm, tāpēc šļūtenes vai lejkannas gals ir jāpieliek pie auga pamatnes, taču nevajag strūklku virzīt tieši uz auga pamatni. Nelaisti augus karstā laikā! Ļoti sausa augsne jālaista palēnām, lai ūdens varētu iesūkties.

Mitrumu mīl

- nesēn iestādīti koki un krūmi, kā arī daudzgadīgie augi;
- stādi un pārstādīti augi;
- lapu dārzeni, pākšaugi un kukurūza;
- kabači, tomāti (īpaši ziedēšanas laikā).

Labs veids, kā pasargāt savus augus no salnas ir lietot agroplēvi (īpaša plēve, ar kuru nosedz augsni ap augiem, lai tā ilgāk uzturētu mitrumu un sargātu augus no salnām), piemēram, agroplēve labi pasargā gurķus no salnām un mitruma zudumiem.

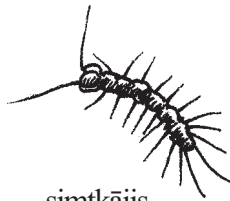

29. darbiņš

IĒPAZĪSTIES AR DERĪGAJIEM DĀRZA KUKAIŅIEM

Daudzi kukaiņi ir plēsēji, kas iznīcina kaitēkļus, tos apēdot. Derīgie kukaiņi ir

simtkājis

māriete

zeltactiņa

dārza zirneklis

30. darbiņš

NOVĀC RAŽU

Ražas novākšana dārzā ir rūpīgs darbs, kas prasa daudz pacietības. Šajā darbā ir svarīgi nesabojāt nedz dārzenus, nedz augļus un ogas. Raža dārzā jānovāc tik bieži, cik tas ir nepieciešams. Novākto ražu sadali pašpatēriņam, realizācijai un, nepieciešamības gadījumā, arī sēklu ieguvei nākamajam gadam (piemēram, pupiņas, zirņi). Bojātos augus atstāj zudumos, kurus varēsi iestrādāt augsnē vai izmantot komposta gatavošanai.

31. darbiņš

APSTRĀDĀ UN SAKOP AUGSNI

Pēc ražas novākšanas augsni uzroc, tajā vari ierakt arī bojāto augu atliekas. Dārzu atstāj ziemas atpūtai sakārtotu, lai nākamajā gadā augsne būtu irdenāka un tev to būtu vieglāk apstrādāt.

32. darbiņš

ATPAZĪSTI DĀRŽENUS UN IZKRĀSO TOS

Atpazīsti, kuri no uzzīmētajiem augiem ir dārzeņi, un katram pievieno attiecīgo nosaukumu:

tomāts

gurķis
burkāns
biete
pupiņas
sīpols
saulgrieze
zemene
kartupelis

33. darbiņš

UZSĀC RAŽAS REALIZĀCIJU UN PATĒRIŅU

Ražas vākšanas laikā jāuzsāk arī tās realizācija. Iepazīsties ar iespējām to realizēt tirgū, vietējos veikalos vai arī pārstrādes uzņēmumos. Tavas izaudzētās produkcijas cenai būtu jāatbilst tās kvalitātei, kā arī sabalansētai ar izdevumiem (sēklu un stādu iegāde, augsnes apstrāde, transporta izdevumi, darba laiks u.c.) un tirgus cenu/pieprasījumu.

Nozīmīgs ir arī produkcijas pašpatēriņš - sagatavošana ziemai (konservēšana, kaltēšana, ievārījumu vārīšana u.c.), kā arī izlietošana ikdienas pārtikā. Produkcija pašpatēriņam ir jāuzglabā atbilstoši katra auga prasībām (piemēram, ķirbjus var uzglabāt istabā, bet zemenes ziemai sasaldēt saldētavā).

34. darbiņš

VEIC APRĒĶINUS

Aprēķini ir jāveic, lai pārliecinātos, vai tava saimniekošana dārzā ir bijusi izdevīga. Tie jāveic par katru augu atsevišķi. Aprēķinu paraugu apskati 20. lpp.

35. darbiņš

IĘPAZĪSTIES AR LITERATŪRU

Pirms uzsāc darbu dārzā, neaizmirsti iepazīties ar visu iespējamo literatūru, kas saistīta ar izvēlēto dārzeni, augļu, ogu vai garšaugu audzēšanu. Uzzini par to īpašībām, kopšanu, iespējamām slimībām un ražu. Varu ieteikt dažas grāmatas.

*Dārzena rokasgrāmata: Kā izaudzēt burkānus un gurķus?
I daļa.-Ozolnieki, 1996.*

*Dārzena rokasgrāmata: Kā izaudzēt salātus un cukurkukurūzu?
II daļa.- Ozolnieki, 1997.*

*Dārzena rokasgrāmata: Kā izaudzēt pupiņas un bietes?
III daļa.- Ozolnieki, 1997.*

*Dārzena rokasgrāmata: Kā izaudzēt kartupeļus un ķirbjus?
IV daļa.- Ozolnieki, 1998.*

Nelielas idejas dārza darbiem pavasarī

Vieta	Agrs pavasaris	Pavasara vidus	Vēls pavasaris
 Dārzu dārzs	Sēj cūkupupas, ziedkāpostus, rožu kāpostus, burkānus, sīpolus, redīsus, agros zirņus	Retini dārzu dēstus, norūdi jaunos ziemā sētos ziedkāpostu, puravu, sīpolu, lapu salātu, zirņu un dārzu pupu dēstus pirms izstādīšanas ārā	Retini sakņaugu un sīpolu dēstus, sēj kukurūzu, sparģeļus, zirņus, kāršu pupas, lapu salātus
	Ļeroč labi nostāvējušos mēslus Seleriju vagās	Sagatavo dobes un stādi sparģeļus, saspraud balstus zirņiem	Pārstādi rožu kāpostus un puravus, aplaisti augu dēstus
	Stādi agros kartupeļus un sīpolus	Sēj brokoļus, puravus, kolrābjus un ziedkāpostus konteineros vēlākai izstādīšanai laukā	Apraus jaunos kartupeļu dzinumus, lai pasargātu no salnām
	Mēslo lapu salātus ar komplekso mēslojumu	Stādi auglīgā zemē vēlos kāpostus	Sēj lauka gurķus pildītās vadziņās, kurās iestrādāti mēsli un komposts
	Sagatavo vagas kāršu pupām, iestrādājot augsnē kompostu vai labi nostāvējušos mēslus		
Augļu dārzs	Stādi jāņogu un upeņu krūmus, avenes. Labi aplej	Ravē nezāles ap ogu krūmiem, apkaro kaitēkļus	Rūpīgi atbrīvo zemenes no stīgām, laisti ogu krūmus

Nelielas idejas dārza darbiem vasarā

Vieta	Vasaras sākums	Vasaras vidus	Vasaras beigas
Dārzeņu dārzs	Atkārtoti sēj salātus, rāceņus, pupas, redīsus, izstādi ārā tomātus	Ievāc garšaugus ziemai	Stādi sīpolus, regulāri laisti un ravē dārzeņus
		Pakāpeniski sēj agros kāpostus, rāceņus, kāļus	Apsmidzini dārzeņus, īpaši kāpostus, pret kāpuriem
		Novāc kāršu pupas	
Augļu dārzs	Apsmidzini ogu krūmus, īpaši avenes, pret kaitēkļiem	Nolasi bojātos augļus	Noņem zemenēm vecās lapas un stīgas pēc ogu nolasīšanas

28

Augu apsmidzināšanu pret kaitēkļiem noteikti veic kopā ar vecākiem, kā arī konsultējies ar viņiem, kāds preparāts būtu jāsmidzina.

Siltumnīcās pavasara darbos būtu jā sēj garšaugi, jānorūda ārā stādāmie augi, jā mēslo tomātu stādi. Vasarā siltumnīcā būtu jā laista un jā mēslo tomāti, gurķi un saldie pipari.

Nelielas idejas dārza darbiem rudenī

Vieta	Rudens sākums	Rudens vidus	Rudens beigas
Dārzeņu dārzs	Novāc daļu burkānu, kartupeļu un biešu (kad augsne nav mitra), kā arī kabaču un ārā augošo tomātu ražas	Novāc sīpolus, ziedkāpostus	Sēj cūk pupas, izņem un uzglabā pastinākus, mārrutkus, topinambūrus, rožkāpostus un puravus
	Stādi agros kāpostus	Novāc inficētās salātu un kāpostu lapas	Uzroc brīvās platības un atstāj augsni ziemas mierā
Augļu dārzs	Sāc stādīt ogu krūmus	Izravē zemeņu dobes un tās labi aplej, sagrāb nobirušās koku lapas	Apgriez ogu un augļu kokus

Rudenī siltumnīcā podos jāsastāda sīpolpuķes un jāsāk sēt salātus, redīsus un burkānus, jānovāc pēdējie tomāti, kā arī laiku pa laiku jālaista pārziemojošie augi.

Nelielas idejas dārza darbiem ziemā

Vieta	Ziemas sākums	Ziemas vidus	Ziemas beigas
Dārzeņu dārzs	Novāc selerijas, puravus, rāceņus, kāļus, kolrābjus un pastinakus	Novāc topinambūrus, siltumnīcā podos stādi agros kartupeļus	Sēj pirmos burkānus, agros zirņus, stādi sīpolus un sīpollokus
	Sasien ziedkāpostu lapas pār galviņām, lai pasargātu tās no sala	Sagatavo dobes un stādi sparģeļus, saspraud balstus zirņiem	Retini vasaras vidū siltumnīcā iesētos salātus
Augļu dārzs	Apgriez jāņogu krūmus, ābeles un bumbieres	Ap ērkšķogu krūmu apliec labi sadalījušos mēslus	Apgriez avenes
Siltumnīca	Apgriez vīnogas	Sāc sēt puķes	Palīdzi vecākiem aplaistīt dēstus ar fungicīdu (ķīmisks līdzeklis, kuru lieto slimību apkarošanai), vēdini siltumnīcu

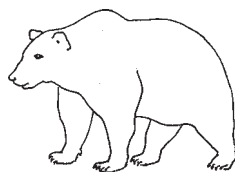
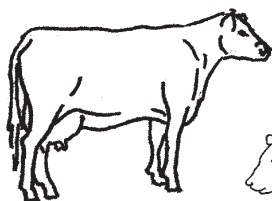
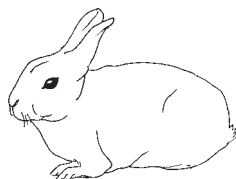

36. darbiņš

ATPAZĪSTI MĀJDZĪVNIEKUS UN IZKRĀSO TOS

Atpazīsti, kuri no uzzīmētajiem dzīvniekiem ir mājdzīvnieki, pieraksti tiem atbilstošos nosaukumus:

- cūka
- govs
- zivs
- kāmis
- ezis
- kaķis
- aita
- trusis
- wilks
- lācis

37. darbiņš

IĒPAZĪSTIES AR MĀJDZĪVNIĒKU SUGĀM UN ŠĶIRNĒM

Kā jau tu zini, mājdzīvnieki ir dažādi: mājas mīluļi (suņi, kaķi, kāmīši, zivtiņas, bruņurupuči, žurciņas u.c.), pundurtrusīši un truši, nutriņas, kazas, cūkas, aitas, govīs, zirgi u.c. Tomēr katrai mājdzīvnieku sugai ir daudz un dažādas šķirnes (piemēram, Latvijas baltā, Lielā baltā, Latvijas Landrases, Djurokas u.c. cūku šķirnes). Katra mājdzīvnieku šķirne nedaudz atšķiras gan ar izskatu, gan kopšanas veidu un produktivitāti. Tāpēc ir ļoti svarīgi, pirms izvēlies, kādu mājdzīvnieku audzēsi, iepazīties ar tā īpatnībām un dažādajām šķirnēm.

38. darbiņš

IĒPAZĪSTIES AR DAŽĀDU MĀJDZĪVNIĒKU DZĪVESVEIDU

Visi dzīvnieki, ko audzē cilvēks, kaut kādā ziņā mums kalpo. Agrākos laikos cilvēki medīja meža dzīvniekus gan pārtikai, gan apgērbam. Vēlāk viņi pieradināja mežonīgos dzīvniekus un sāka par tiem rūpēties ne tikai, lai iegūtu pārtiku un apgērbu, bet arī lai justos pasargāti un nebūtu vientuļi.

Karstasiņu dzīvnieki - elpo gaisu, iznēsā savus mazuļus, tiem ir apmatojums, parasti četras kājas un aste. Tie ir zīdītāji. Vieni no tiem ir plēsēji (suņi, kaķis u.c.), citi - zālēdāji (truši, liellopi, aitas u.c.). Daži meža dzīvnieki ēd gan zāli, gan citus dzīvniekus. Karstasiņu dzīvniekiem ir nepieciešama barība (zāle, siens, graudi vai gaļa, zivis) un ūdens katru dienu. Šiem dzīvniekiem ir arī svarīgi, lai to apmatojums būtu tīrs. Daži no tiem (piemēram, kaķis, suņi, trusis) var tīrīt paši sevi laizoties, tomēr ir dzīvnieki, kuriem mums ir jāpalīdz tīrīt apmatojumu (piemēram, liellopi, aitas). Karstasiņu dzīvnieki ir arī putni, taču tie nav zīdītāji, jo dēj olas.

Aukstasiņu dzīvnieki - zivis, amfībijas, rāpuļi, to ķermeņa temperatūra mainās līdz ar gaisa un ūdens temperatūru.

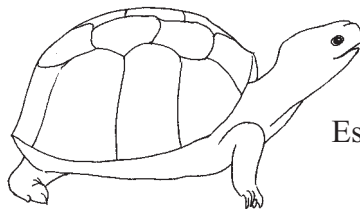

39. darbiņš

IZKRĀSO ATTĒLU

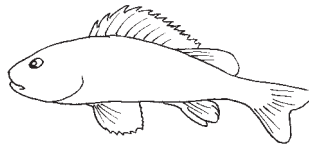

Mēs esam putni.

Es esmu rāpulis.

Es esmu zivs.

40. darbiņš

IĒPAZĪSTIES AR MĀJDZĪVNIĒKU KOPŠANAS VEIDIEM

Izvēloties mājdzīvnieku, jāņem vērā arī tas, kāda ir tā kopšana. Atbildi uz šādiem jautājumiem:

Jautājumi	Atbildes
Kāda mītne nepieciešama?	
Kādi dzīves apstākļi jānodrošina?	
Kāda barība nepieciešama?	
Cik bieži ir jāēdina?	
Kā notiek dzirdināšana, cik bieži?	
Kādas pastaigas/ ganības nepieciešamas?	
Kādi vēl darbi jāveic?	

41. darbiņš

IZVEIDO NELIELU DARBA PLĀNU UN DARBU KALENDĀRU

Izvēloties saimniekošanu lopkopībā, tu esi pieņēmis nopietnu lēmumu, jo tagad tu būsi atbildīgs ne tikai par sevi un savu rīcību, bet arī par tiem dzīvniekiem, kurus esi nolēmis audzēt.

Saimniekošanas sākumā izveido nelielu darba plānu, kurā izplāno vietu, kur audzēsi dzīvniekus, kādus dzīvniekus tajā audzēsi, cik daudz un kas šo dzīvnieku audzēšanai ir nepieciešams (kāda barība, kopšana, cik daudz naudas vajadzīgs utt.).

Darba plāns

Nepieciešamā mītne	Barība	Kopšana	Iespējamās slimības	Tuvākā veterinārārsta vārds, uzvārds, adrese, tālrunis	Pastaigu, ganību vieta

Lai izvēlētos no dažādām mājlopu sugām tās, kuras būtu izdevīgi audzēt, ir jāapsver visi iespējamie izdevumi un ieņēmumi, kā arī ražība un pieprasījums tirgū.

Izdevumu un ieņēmumu plāns

Iespējamo izdevumu saraksts	Iespējamo ieņēmumu saraksts	Iespējamais pieprasījums	Iespējamā ražība

Līdzīgi arī jāsaplāno darbu grafiks, jo mājdzīvniekiem aprūpe ir nepieciešama vismaz divas reizes dienā.

Darbu kalendārs

Darba nosaukums	Datums	Darba laiks

42. darbiņš

IZVĒLIES MĀJDZĪVNIĒKU AUDZĒŠANAI

Pirmajā gadā izvēlies audzēt vienu mājdzīvnieku, kas būtu viegli kopjams un neprasītu pārāk daudz laika. Nākamajos gados vari mēģināt palielināt savu mājdzīvnieku skaitu vienas sugas un šķirnes robežās.

43. darbiņš

IEPAZĪSTIES AR MĀJDZĪVNIĒKU ĒDINĀŠANU UN DZIRDINĀŠANU

Kad esi izvēlējies, kādu mājdzīvnieku audzēsi, iepazīsties ar tā ēdināšanas un dzirdināšanas īpatnībām. Tas palīdzēs saplānot darba laiku un arī sākt veidot ēdināšanas un dzirdināšanas plānu.

44. darbiņš

IZVEIDO ĒDINĀŠANAS UN DZIRDINĀŠANAS PLĀNU

Daudziem mājdzīvniekiem ir ļoti svarīgi, lai barība un ūdens būtu laikā un vajadzīgā daudzumā, tāpēc ir jāizveido ēdināšanas un dzirdināšanas plāns. Tas palīdzēs arī iegādāties un sagatavot pareizo barību nepieciešamajā daudzumā. Mājdzīvniekam jānodrošina pastāvīga pieeja pie ūdens. Šajā nolūkā var izgatavot īpašus dzirdināšanas traukus.

Ēdināšanas plāna izveidei ir jāzina mājdzīvnieka suga un šķirne, vecums, masa, vēlamā dzīvmasa un audzēšanas mērķis (gaļas, piena, mazuļu ieguve, mājas sargāšana utt.).

Ēdināšanas plāns

Barības vielas	Daudzums	Cik ēdienreizes	Cik bieži	Kurās ēdienreizēs

Izveidojot dzīvnieku ēdināšanas plānu, noteikti konsultējies ar vecākiem, vecvecākiem vai lauksaimniecības konsultantiem.

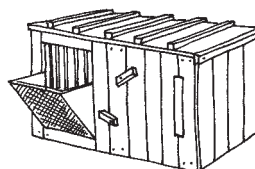
45. darbiņš

IZVEIDO SAVAM MĀJDZĪVNIKAM MĪTNI

Katram mājdzīvniekam ir nepieciešama sava mājvieta- akvārijs, būdiņa, kūts, būrītis, aizgalds utt. Mītne tiek gatavota, ņemot vērā dzīvnieka apmērus un aktivitāti. Tomēr viss ir atkarīgs no tavas fantāzijas. Iepazīsties ar noteiktajiem standartiem mītnes veidošanā izvēlētajam dzīvniekam. Veidojot un sagatavojot mītņi savam mājdzīvniekam, atceries, ka tai jābūt ērtai, parocīgai arī tev kopšanas darbos.

Trušu mājiņa

46. darbiņš

ORGANIZĒ SAVAM MĀJDZĪVNIKAM

PASTAIGAS UN GANĪBAS

Ikvienam mājdzīvniekam ir vajadzīga pastaiga, tam nepieciešams justies brīvam un nepiesietam. Ikdienā ir jādomā par mūsu mājdzīvnieku labklājību, tāpēc šādas brīvas pastaigas vai ganības ir tik svarīgas. Govju, kazu, zirgu un aitu ganības ir pazīstamas, un mēs zinām, ka, izveidojot ierobežotu teritoriju kādā pļavā, varam organizēt nelielas ganības šiem dzīvniekiem. Tomēr līdzīgi ir arī ar mājas mīluļiem, trušiem un pat cūkām. Latvijā cūku brīvas pastaigas aplokos nav tik izplatītas, tomēr ir zinātnieki, kas uzskata, ka šādas pastaigas un brīvība ir nepieciešama arī tām.

Ganību un pastaigu vietu ierīkošana ir saistīta ar dzīvnieku daudzumu un lielumu: jo lielāki dzīvnieki un to ir vairāk, jo lielākai ir jābūt ganību un pastaigu teritorijai. Tomēr daudziem dzīvniekiem ganības un pastaigas saistās arī ar ēšanu (piemēram, govīm). Tāpēc ganības būtu jāierīko labā zālājā, nepieciešamības gadījumā tas ir arī jāuzlabo.

47. darbiņš

IEPAZĪSTIES AR DZĪVNIEKU SLIMĪBĀM UN VETERINĀRO APRŪPI

Dzīvnieki, līdzīgi kā cilvēki, mēdz slimot, un tiem ir nepieciešama veterinārā palīdzība, tāpēc noteikti uzzini tuvākā veterinārārsta adresi un tālruna nummuru.

Noskaidro, kādas slimības iespējamas izvēlētajam mājdzīvniekam, kādi ir to simptomi un kā tās var izārstēt. Tāpat arī izpēti, kāda barības piedevas (piemēram, vitamīni) un minerālvielas ir nepieciešamas, lai mājdzīvnieks būtu vesels un normāli augtu.

48. darbiņš

IEPAZĪSTIES AR ŠĶIRNES DZĪVNIEKU SELEKCIJAS DARBU

Izpēti izvēlētā dzīvnieka šķirnes selekcijas darbu, lai saglabātu tā šķirni un turpinātu to audzēt un vairo. Vari izpētīt arī iespējas selekcionēt un varbūt pat radīt jaunas šķirnes. Selekcijas darbs ir interesants, bet tam nepieciešams daudz zināšanu, tāpēc ieteicams lūgt palīdzību un padomu saviem vecākiem vai vecvecākiem, speciālistiem.

49. darbiņš

IZVEIDO PIEZĪMJU UN GRĀMATVEDĪBAS BURTNĪCU

Ļoti svarīgi, lai tu atzīmētu dažādas lietas, kas notiek ar tavu mājdzīvnieku visa gada laikā. Tas palīdzēs, uzsākot nākamo gadu, sastādīt ēdināšanas, dzirdināšanas, darba un citus plānus jau izveidotajam ganāmpulkam/ saimei.

Līdzīgi arī pieraksti visus izdevumus, kas radušies, audzējot mājdzīvnieku, un ieņēmumus, ja tādi ir bijuši, pārdodot kādu produkciju, ko ražo tavš dzīvnieks (piemēram, pienu, sivēnus) vai kas radusies, nokaujot tavu mājdzīvnieku (piemēram, gaļu, ādu). Grāmatvedības burtnīca palīdzēs pārskatīt, vai mājdzīvnieka audzēšana ir bijusi izdevīga tavai saimniekošanai.

50. darbiņš

LASI LITERATŪRU PAR MĀJDZĪVNIĒKU AUDZĒŠANU, ĒDINĀŠANU UN KOPŠANU

Izlasot grāmatas par izvēlētā mājdzīvnieka audzēšanu, būs vieglāk organizēt saimniekošanas darbu, tāpēc varu piedāvāt dažas jaunākās grāmatas:

Mikiņa mājdzīvnieku audzēšanas rokasgrāmata: Zirgu audzēšana un izmantošana.- Ozolnieki, 1997.

Mikiņa mājdzīvnieku audzēšanas rokasgrāmata: Kā audzēt trušus?- Ozolnieki, 1997.

Lopkopības gadagrāmata '98.- Ozolnieki, 1998.

Lopkopības gadagrāmata '99.- Ozolnieki, 1999.

J. Uzuleņš. Rūpes par mājdzīvniekiem gada garumā.- Sigulda, 1996.

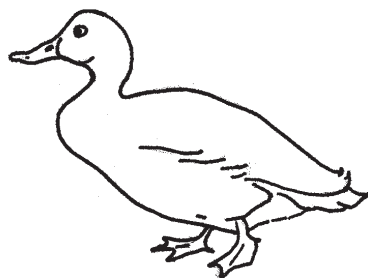
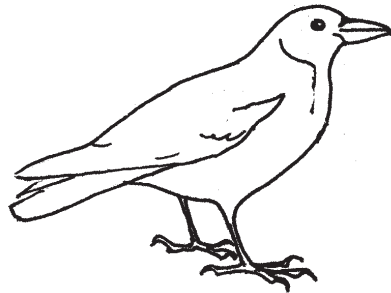
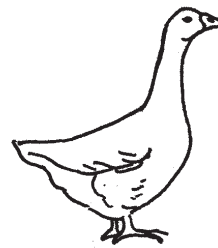
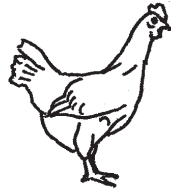

ATPAZĪSTI MĀJPUTNUS UN IZKRĀSO TOS

Atpazīsti, kuri no uzzīmētajiem putniem ir mājputni, un uzraksti to atbilstošos nosaukumus:

gailis
vista
pīle
zoss
vārna

52. darbiņš

IEPAZĪSTIES AR MĀJPUTNIEM UN TO DZĪVESVEIDU

Mājputni ir cilvēku pieradināti putni: vistas, tītari, pērļvistas, paipalas, pīles, zosis un fazāni. Pēdējā laikā Latvijā sāk audzēt arī strausus.

Mājputni visīsākā laikā dod pilnvērtīgus, diētiskus un garšīgus pārtikas produktus- olas un putnu gaļu-, kā arī dūnas un spalvas siltam apģērbam vai spilvenu un segu izgatavošanai. Zosu taukus pat izmanto kā izejvielu medikamentu un parfimērijas izstrādājumu ražošanai. Mājputni palīdz iznīcināt arī dažādus dārza kaitēkļus, un tos var redzēt katrā lauku sētā.

Lai izvēlētos, kādus mājputnus audzēt, iepazīsties ar mājputnu sugām, šķirnēm, to dzīvesveidu un kopšanu.

53. darbiņš

IEPAZĪSTIES AR VISTU ŠĶIRNĒM

Vistas ir ražīgākā un izplatītākā mājputnu suga. Pēc saimnieciskās nozīmes izšķir dējējvistu, gaļas-olu, gaļas, dekoratīvo un kaujas vistu šķirnes.

Noskaidro, kuras ir Latvijā izplatītākās vistu šķirnes.

54. darbiņš

IZPLĀNO MĀJPUTNU AUDZĒŠANU

Kad esi izvēlējies, kādus mājputnus audzēsi, izveido audzēšanas plānu.

Audzēšanas plāns

Mājvieta	Putnu barība	Iegūstamā produkcija	Izdevumi	Ienākumi

Noskaidro, kāda kopšana izvēlētajiem mājputniem ir nepieciešama, kā arī pārdomā produkcijas realizāciju un pašpatēriņu.

55. darbiņš

IZLEM, KĀDU PRODUKCIJU VĒLIES IEGŪT

Vispieprasītākā ir produkcija pārtikai - olas un putnu gaļa. Dažādu mājputnu sugu olas atšķiras gan pēc lieluma, gan pēc to barības vērtības. Mājputnu gaļa ir augstvērtīgs pārtikas produkts, kas satur minerālvielas un vitamīnus. Tavai izvēlei ir jābūt saistītai arī ar tirgus pieprasījumu un mājputnu audzēšanas izmaksām.

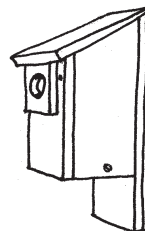
56. darbiņš

IZGATAVO LABAS MĀJPUTNU MĪTNES

Katrai mājputnu sugai ir savas prasības pēc mītnes, tāpēc noteikti iepazīsties ar tām, pirms sāk izgatavot putnu mājiņas.

Ir mājputni, kas labprāt dzīvo liellopu kūtī vai cūku aizgaldā, tomēr taviem mājputniem ir nepieciešama sava mājvieta, lai to ražotā produkcija (piemēram, olas) būtu zināmā un drošā vietā, lai to varētu kontrolēt un uzskaitīt, kā arī lai putniem būtu savas mājas.

Putnus var turēt pietiekami plašā, sausā un gaišā telpā bez caurvēja. Telpas var būt bez logiem, bet tad jānodrošina nepieciešamais apgaismojums. Barības silēm jābūt putna muguras augstumā tā, lai putni nevarētu iekāpt silē un piemēslot barību. Dzirdināšanas siles var izgatavot no dažādiem materiāliem, bet svarīgi, lai tajās ūdens būtu vienmēr svaigs. Naktīs putni guļ uz laktām, kuras var pagatavot no koka. Savukārt ligzdas var izgatavot no dēļiem un finiera, vismaz 40 cm augstumā virs pakaišiem. Pakaišiem ir jābūt tīriem, tiem var izmantot zāģu skaidas, salmus vai sienu. Vistām, pērļvistām un tītariem ir nepieciešamas arī pelnu vannas, lai, tajās peroties, putni atbrīvotos no spalvgraužiem.

57. darbiņš

UZGLABĀ PUTNU MĒSLUS MAISĪJUMĀ AR KŪDRU

Putnu mēsli ir vērtīgs koncentrēts organiskais mēslojums, kas satur visas augiem nepieciešamās barības vielas. Uzglabājot maisījumā ar kūdru, tos varēsi lietot lauku vai dārza mēslojumā.

58. darbiņš

GATAVO PILNVĒRTĪGU BARĪBU PIETIEKAMĀ DAUDZUMĀ

Mājputnu ēdināšanas plānā vari izmantot trīs veida ēdināšanas līdzekļus:

- rūpnieciski pagatavoto kombinēto spēkbarību (tad nav nepieciešama papildbarība),
- mīkstbarības maisījumu (tas jāpapildina ar vājpienu, raugu, zivīm, zaļbarību vai sakņaugiem),
- abus barības līdzekļus kombinēti (divas reizes dienā izbaro tikai kombinēto spēkbarību, vienu reizi - mīkstbarības maisījumu).

Putnus ēdini vienā un tajā pašā laikā pēc noteikta režīma, līdzās barības silēm turi tīru, svaigu dzeramo ūdeni un silīti ar minerālvielām un granti. Barību silē ber tikai tik daudz, lai vienā ēdināšanas reizē putni to varētu apēst, jaunu barību uz neizēstās neliec. Iepazīsties, kādiem barības līdzekļiem ir jābūt mājputnu ēdināšanas plānā (piemēram, graudi - 2/3 no visas barības, sulīgā zaļbarība, ziemā - sakņaugi u.c.).

59. darbiņš

IZVEIDO PIERAKSTUS PĒTĪJUMAM

Mājputnu audzēšana ir lielisks objekts pētniecības darbam. Vari salīdzināt dažādu mājputnu izturēšanos un produkcijas apjomu dažādos dzīves apstākļos, kā arī ēdinot dažādu barību. Veicot aprēķinus, uzzināsi, kādus mājputnus ir izdevīgāk audzēt un arī kā tev sokas saimniekošana.

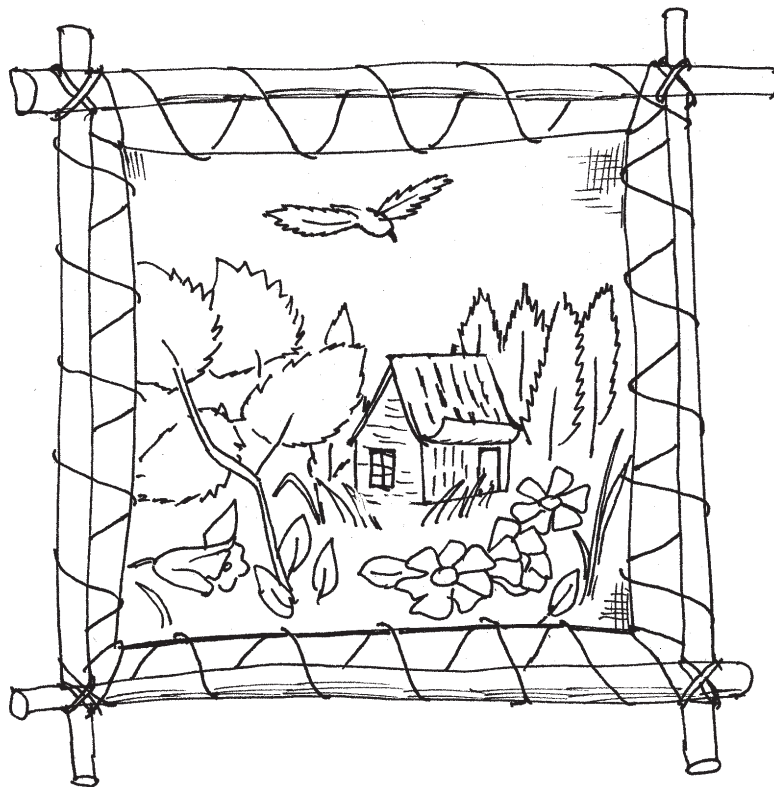
MĀJSAIMNIECĪBA

Darbs ar dabas materiāliem

60. darbiņš

Iepazīsties ar koku daudzveidību, salīdzini dažādu koku lapas un mizas, izveido nelielu herbāriju

Nepieciešamie materiāli: zīmulis un papīrs (piezīmju veikšanai, salīdzinot dažādos kokus dārzā un mežā), neliela kārba (lapām un mizas paraugiem), slogs-grāmata (augu noslogošanai), līme, adata un diegs, kniepadatas, kartons (herbārija veidošanai).

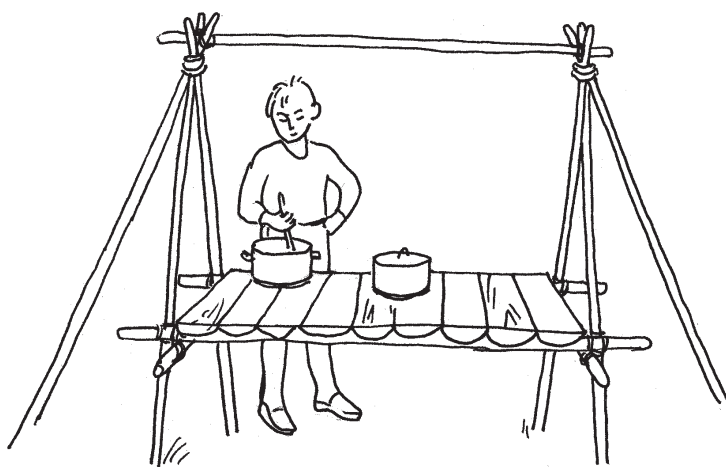

61. darbiņš

NO KOKA KĀRTĪM UN VIRVĒM IZGATAVO DĀRZA GALDU

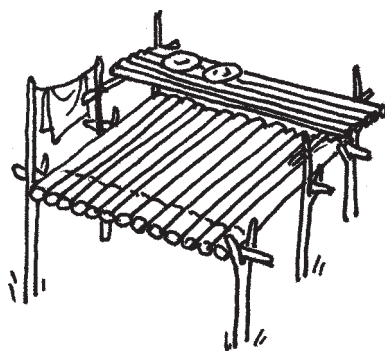
Nepieciešamie materiāli: priedes koka (vai cita koka) kārtis (garums - 2 m), zāģis, virves, dēļi.

62. darbiņš

IZGATAVO NELIELU LAUKA TRAUKU NOVIETNI

Nepieciešamie materiāli: vienāda apkārtmēra koka kārtis (garums - 50 cm), zāģis, virve.

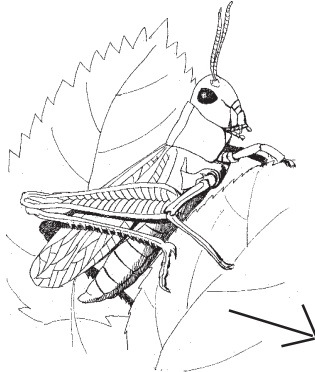

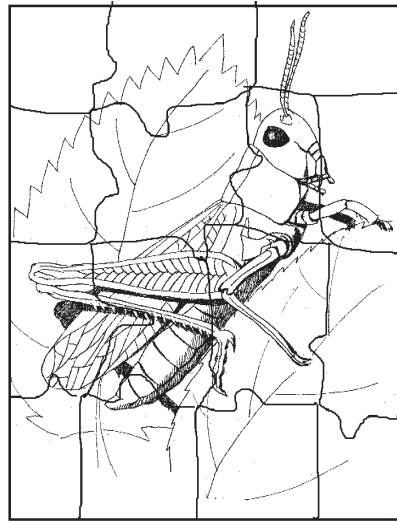
63. darbiņš

IZGATAVO BILŽU MĪKLU JEB PUZLI

Nepieciešamie materiāli: finiera gabals, zāģis, zīmēšanas papīrs, PVA līme, kārba.

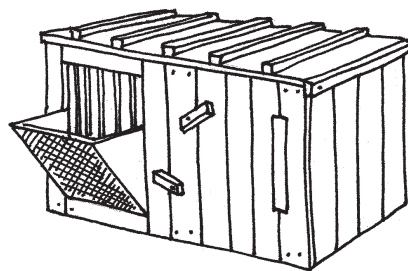
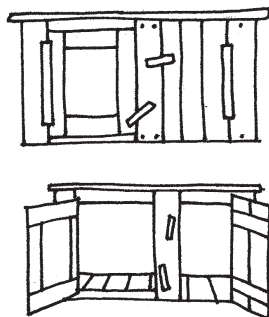
Uzlīmē zīmējumu uz finiera gabala un izzāģē gabaliņus puzzleim.

64. darbiņš

IZGATAVO TRUŠU MĀJIŅU

Nepieciešamie materiāli: 54 koka dēlīši (garums - 45 cm), jumta pape (100x55 cm), stiepļu pinums durtiņām (40x40 cm), eņģītes, skrūvītes, 15 līstītes (garums - 90 cm), āmurs, zāģis.

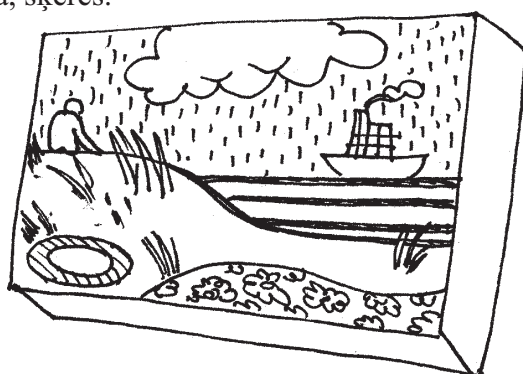

Darbs ar audumu

65. darbiņš

**SALĪMĒ NO KRĀSAINA AUDUMA GABALIŅIEM NELIELU
MOZAĪKU**

Nepieciešamie materiāli: kartons vai lina audums, PVA līme, krāsaini auduma gabaliņi (var būt dažādi), vilnas dzija, adata, šķēres.

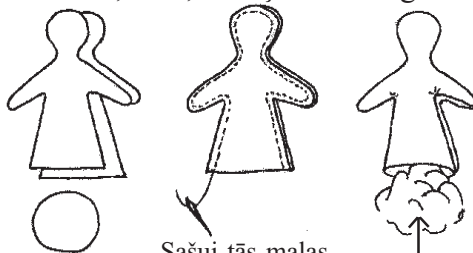
66. darbiņš

SAŠUJ LUPATU LELLI

Nepieciešamie materiāli: dziju gali, audumu gabali, pogas, diegs un adata, līme, flaneļa auduma gabaliņi, stieplīte, šķēres.

Izgriez no flaneļa auduma lelles kontūras.

Sašuj tās malas.

Piepildi ar dziju galiem.

Piešuj pamatnīti, kurai malā iešūta stieplīte.

No pārējiem auduma gabaliņiem izgriez lellītei apģērbu un to piestiprini.

Darbs ar dziju

67. darbiņš

IZGATAVO CEPURES BUMBUĻUS

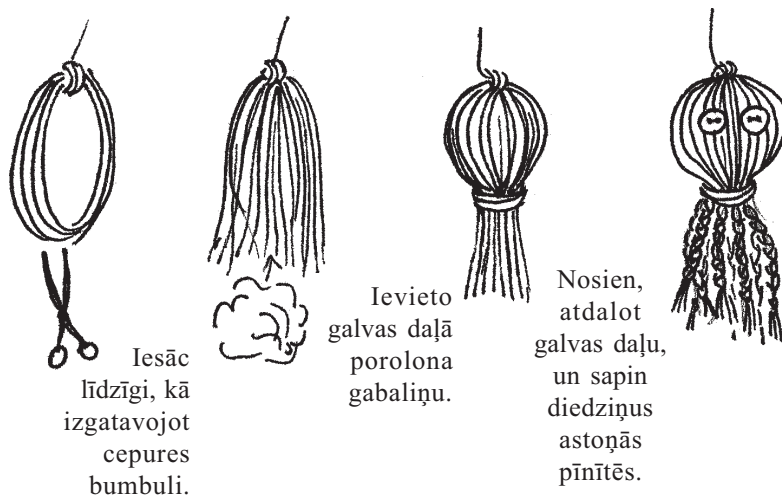
Nepieciešamie materiāli: krāsaina vilnas dzija vai mulinē diegi, šķēres.

68. darbiņš

IZGATAVO DZIJAS ASTONĀJĪŠUS

Nepieciešamie materiāli: krāsaina dzija, dziju gali vai porolona gabaliņš, līme, šķēres, dekoratīvās “actiņas” vai nelielas podziņas (var izmantot arī uz papīra uzzīmētas “actiņas”, tās izgriežot un pielīmējot).

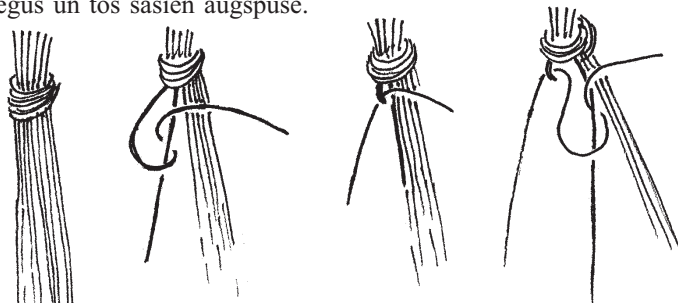

69. darbiņš

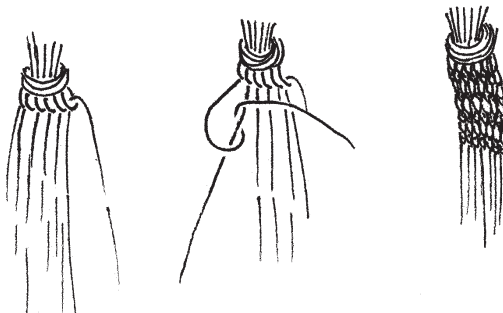
IZGATAVO DRAUDZĪBAS ROKASSPRĀDZĪTES

Nepieciešamie materiāli: krāsaini mulinē diegi, šķēres.

Paņem dažādas krāsas diegus un tos sasien augšpusē.

Izvēlies vienas krāsas diegu, kuru apsien pārējiem diegiem pa virsu.

Līdzīgi turpini arī ar pārējiem diegiem, ievērojot krāsu secību, līdz no krāsu salikuma izveidojas rakstiņš.

Kad ir izveidojies vajadzīgais garums, tad mezglošanu pārtrauc un sasien diegu galus kopā.

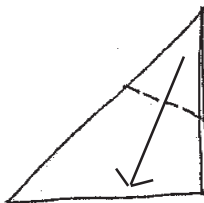
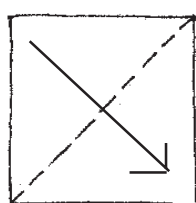
Darbs ar papīru

70. darbiņš

IZLOKI NELIELU PAPĪRA GLĀZĪTI

Nepieciešamie materiāli: krāsains papīrs, šķēres.

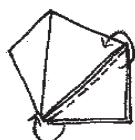

no vienas puses

no otras puses

Izloki papīru, kā parādīts zīmējumā.

Atloki katru malu uz savu pusi.

Ielej izlocītajā glāzītē sulu un to izmēģini.

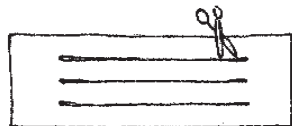
71. darbiņš

IZLOKI KRĀSAINU TURZIŅU

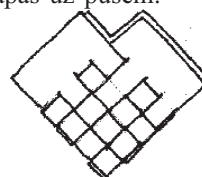
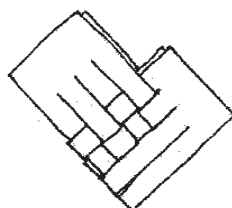
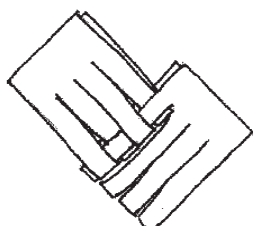
Nepieciešamie materiāli: krāsains papīrs, šķēres,

līme.

Paņem divas dažādas krāsas papīra lapas .

Izgriez strēmelītes un pārloki lapas uz pusēm.

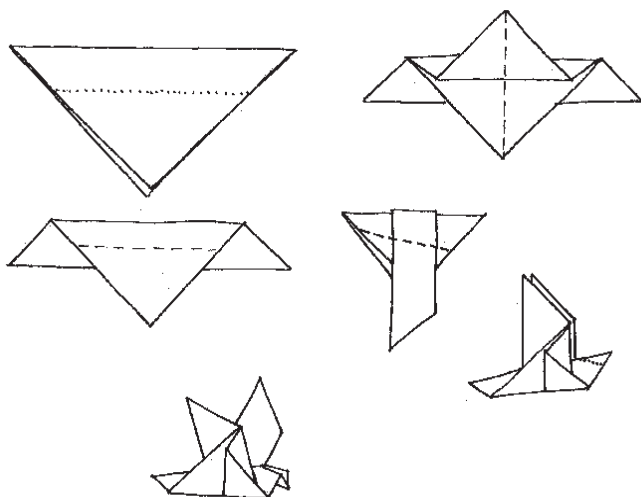
Lapas savā starpā savij, vienas strēmeles ieliekot citu starpās, kamēr izveidojas neliela izvīta krāsaina turziņa.

72. darbiņš

IZLOKI NO PAPIĀRA PUTNIŅU

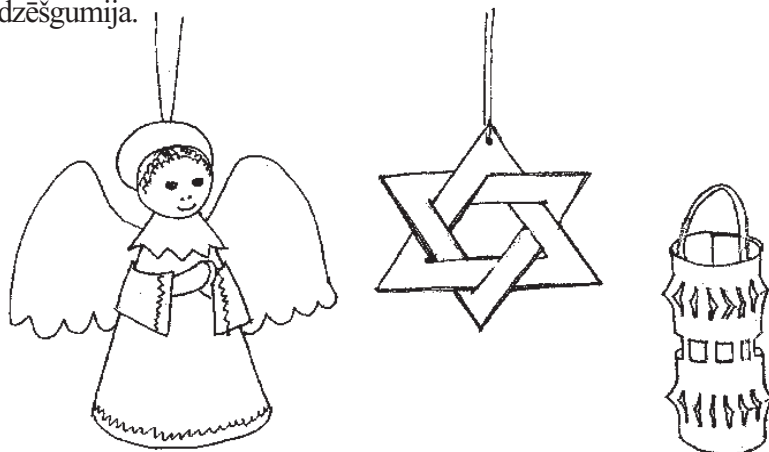
Nepieciešamie materiāli: krāsains papīrs, šķēres.

73. darbiņš

IZGRIEZ ENĢELĪŠUS ZIEMASSVĒTKU ROTĀJUMIEM

Nepieciešamie materiāli: papīrs, šķēres, zīmulis, dzēšgumija.

Padomā arī par rotājumu izgatavošanu citiem svētkiem - Lieldienām, Līgo un Jāņu dienai, Mārtiņiem u.c.

74. darbiņš

IZGATAVO AKVĀRIJU

Nepieciešamie materiāli: krāsains papīrs, kartons, žurnālu krāsainu attēlu izgriezumi, šķēres, līme, kokteiļa salmiņi, diegs, adata.

Izgriez un aplīmē lielo zivi.

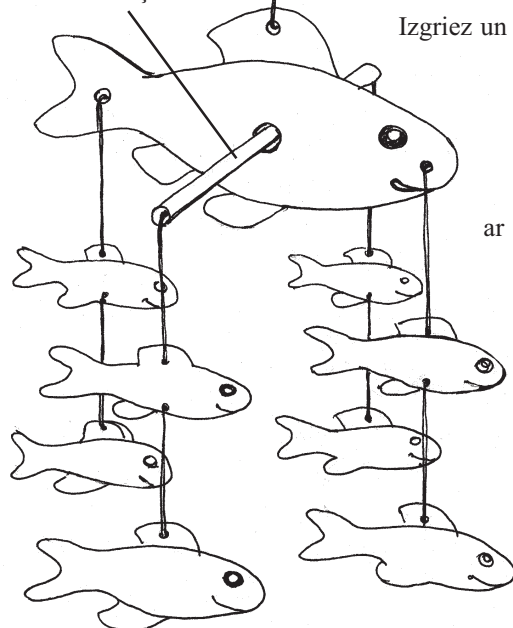

Diegs

Salmiņš

Izgriez un aplīmē mazās zivtiņas.

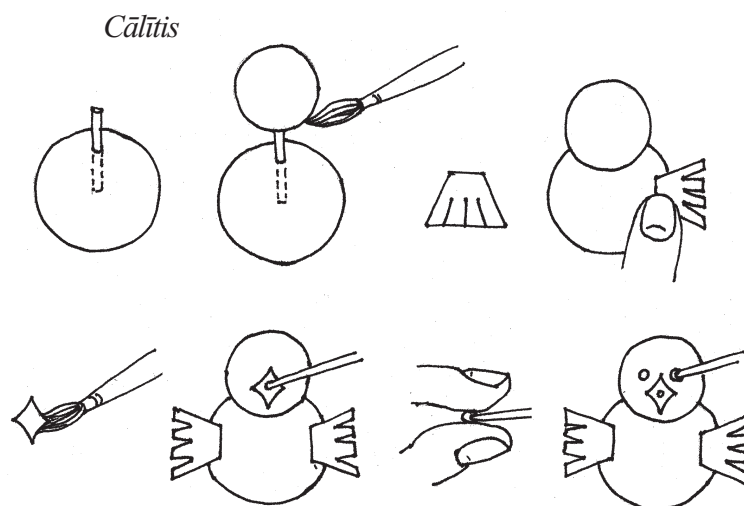
Savieno lielo zivi ar mazajām zivtiņām.

IZGATAVO SĀLĀS MĪKLAS SKULPTŪRAS

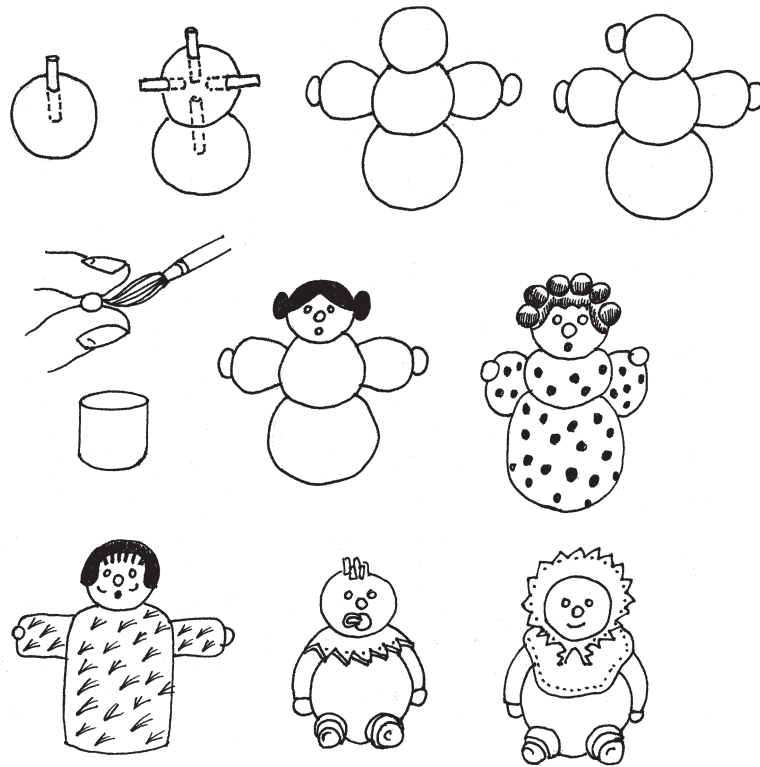
Nepieciešamie materiāli: milti, sāls, ūdens, glāze, bļoda, karote, rullītis, šķēres, nazis, kniepadatas vai zobu bakstāmie kociņi, cepamā lāpstiņa, ūdenskrāsas un otiņa, laka, papīra saspraude vai stieplīte.

Mīkla 5 figūriņām: 2 glāzes silta ūdens, 1,5 glāzes sāls, 4 glāzes miltu. Masu sajauc lielā bļodā.

Figūriņas veido, ripinot un veltnējot mīklu. Atsevišķos elementus vari izgriezt vai izveltnēt. Tos kopā vari sastiprināt ar zobu bakstāmajiem kociņiem vai kniepadatām un ūdeni. Gatavās figūriņas ieliec cepeškrāsnī uz neilgu laiku 100°C temperatūrā, kamēr tās apžūst un nedaudz sakalst, tad uz diennakti atstāj cepeškrāsnī sacietēt. Nākamajā dienā tās vari izkrāsot ar ūdenskrāsām.

Cilvēciņi

Lai figūriņas varētu piekārt, uzreiz pēc veidošanas (pirms sacietināšanas) katrai no tām piestiprini nelielus āķīšus.

76. darbiņš

PAGATAVO MĪKLU UN IZCEP

Mīklas pagatavošanai nepieciešams: 3 olas, 1 l piena, 2 kg miltu, 10 g kanēļa, 50 g rauga (vai 20 g rauga pulvera), cukurs, sviests, vaniļiņš.

Uzsildi pienu, pievieno 100 g cukura, nedaudz sāls un taukvielas (margarīnu vai sviestu). Iejauc miltus un pievieno *atdzīvināto raugu**. (Lietojot rauga pulveri, to sajauc ar miltiem un pievieno šķidrūmam.) Visu maisi, berot klāt miltus, kamēr izveidojas mīkla. Tad 30 min turi to bļodiņā apsegtu, lai tā uzrūgst.

Cepšana:

Bulciņas. Samīci mīklu, izveido garenu kukulīti un sagriez gabaliņos, veidojot bumbiņas. Tās novieto uz pannas, nedaudz uzbriedini, apzied ar saputotu olu un pārkaisi ar cukuru. Cep cepeškrāsnī, kamēr gatavas - gaiši brūnas.

Kanēļmaizītes. Izklāj mīklu uz galda virsmas, kas nokaisīta ar miltiem, un izveltnē. Tad uz mīklas virsmas uzried sviestu, uzber cukuru, vaniļīnu un kanēli. Pārloki mīklas plāti šķērsām uz pusēm un sadali strēmelēs. Katru strēmeles galu spirālveidīgi griež uz savu pusi un liec vienu slāni otram virsū, veidojot nelielas kanēļmaizītes. Tās liec uz pannas, nedaudz uzbriedini, apzied ar saputotu olu, tad cep cepeškrāsnī, kamēr gatavas.

Pītā maize. Sagriez mīklu trīs garās strēmelēs, kuras izveltnē katru atsevišķi. Galus savieno kopā un izveido pīni. Ieliec pannā, nedaudz uzbriedini, apzied ar saputotu olu un apber ar cukuru, kanēli, riekstiem, rozīnēm vai mandelēm. Cep cepeškrāsnī, kamēr gatava.

*Raugu iejauc nelielā daudzumā silta piena vai ūdens, pieber nedaudz cukura un miltu, ļauj uzrūgt.

77. darbiņš

PAGATAVO PICU

Mīklas pagatavošanai nepieciešams: 3 olas, 1 l piena, 2 kg miltu, 50 g rauga (vai 20 g rauga pulvera), sāls, cukurs, sviests.

Uzsildi pienu, pievieno 100 g cukura, nedaudz sāls un taukvielas (margarīnu vai sviestu). Iejauc miltus un pievieno atdzīvināto raugu (sk. 55. lpp.). (Lietojot rauga pulveri, to sajauc ar miltiem un pievieno šķidrumsam.) Visu maisi, berot klāt miltus, kamēr izveidojas mīkla, ko 30 min turi bļodiņā apsegtu, lai tā uzrūgst.

Pildījums: desa vai žāvēta gaļa (arī žāvēta putna gaļa), siers, tomātu mērce vai kečups, sēnes, marinēti gurķīši u.c. piedevas, kā arī dažādas garšvielas.

Pagatavoto mīklu izveltnē, izveido apaļus plācenīšus, kurus apzied ar sviestu un uz neilgu laiku ieliec siltā cepeškrāsnī, tad apzied ar saputotu olu un cep neilgu laiku. Tad plācenīšu vidū uzlej tomātu mērci, uzliec kārtās pildījumu un visam pāri pārber sarīvētu sieru un garšvielas. Ieliec cepeškrāsnī un cep, kamēr pica gatava.

78. darbiņš

PAGATAVO VESELĪGUS SALĀTUS

Nepieciešamie materiāli: karote, nazis, bļoda, griežamais dēlītis.

Nepieciešamie pārtikas produkti: eļļa vai salātu mērce, tomāti, gurķi, zaļie zirnīši, 3 vārītas olas, paprika, 1 ābols, garšvielas.

Produktus sasmalcini un samaisi ar eļļu vai salātu mērci, pievienojot grašvielas.

Salātus var ēst kopā ar krāsnī ceptām siermaizītēm vai pagatavoto picu.

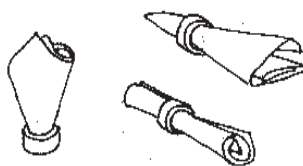
79. darbiņš

IĒPAZĪSTIES AR GALDA KULTŪRU

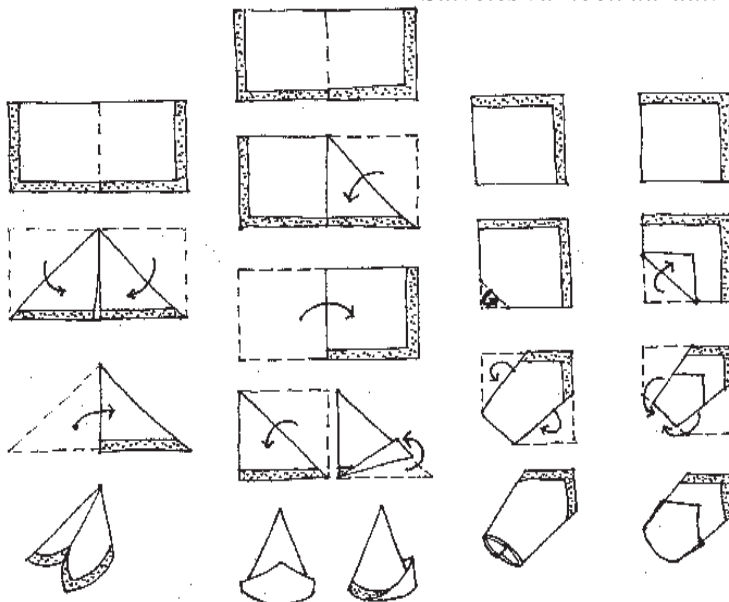
Organizējot kādas viesības vai ballītes, svarīgi ir ievērot galdā kultūras noteikumus gan galdā klāšanā, ēdienu pasniegšanā, gan arī saskarsmē ar ciemiņiem.

Galdā piederumus izvieto atkarībā no ēdienu skaita un secības (piemēram, ja būs saldais ēdiens, galdā piederumu komplektā ir deserta karote). Līdzīgi ir arī ar dzērieniem. Kārtojot galdā, atceries, ka arī salvetes un to izkārtojums var padarīt galdā krāšņāku. Katram viesim pie galdā ieplāno vismaz 70 cm platu vietu.

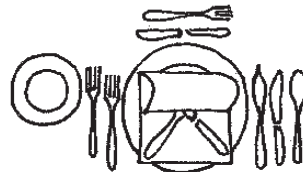
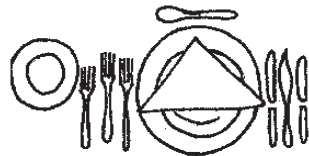
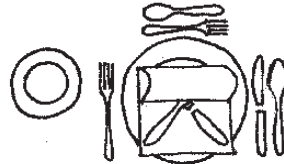
Esot ciemos, atceries, ka mājās ir jāaiziet tad, kad vēl ir interesanti, tad saimniece vēlēsies tevi aicināt vēlreiz. Kad maltīte pabeigta, dakšiņa un nazis šķīvī jānovieto blakus.

Salvetes var locīt dažādi:

Galda piederumus izkārto atkarībā no ēdienu daudzuma:

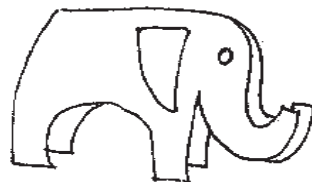
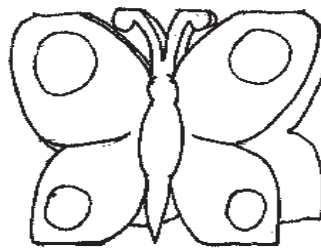

80. darbiņš

IZGATAVO GALDAKARTES

Galdakartes var izgatavot dažādas formas un no dažādiem materiāliem - krāsaina papīra vai kartona, koka, apsveikuma kartītēm u.c.

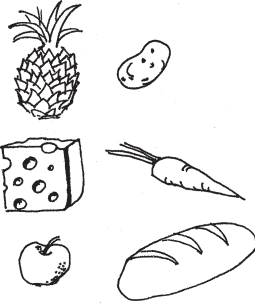

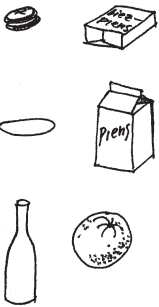
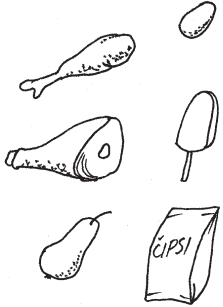
Galdakartēs vari ierakstīt savu ciemiņu vārdus vai arī kādas dzejas rindas.

81. darbiņš

SADALI PRODUKTUS PA GRUPĀM

Ar bultiņām norādi, kurā grupā jābūt uzzīmētajiem produktiem.

<p><i>Augļi un dārzeņi</i></p> 	<p><i>Piena izstrādājumi</i></p>
<p><i>Gaļas produkti</i></p> 	<p><i>Maize un graudaugu produkti</i></p>

82. darbiņš

MĀCIES IZPLĀNOT SAVU LAIKU

Līdzīgi kā citās darbības nozarēs, arī mājražniecībā būtu jāizveido veicamo darbu kalendārs, ieplānojot laiku palīdzēšanai mājas darbos - vecākiem, vecvecākiem un vientuļajiem vecākajiem cilvēkiem kaimiņos. Arī mācības skolā un tur uzdoto mājasdarbu veikšana ir svarīga nodarbe savas saimniecības veidošanā - jo vairāk tu iemācīsies un vairāk zināsi, jo vieglāk būs saimniekot savā saimniecībā. Izplāno savu laiku tā, lai paspētu izdarīt visus darbus un arī atpūsties.

83. darbiņš

NOSKAIDRO, KAS IR VIDE

Vide ir vieta, kurā mēs uzturamies, kuru mēs izmantojam, par kuru mēs priecājamies un kuru piesārņojam.

Pavēro, kāda ir tava apkārtējā vide.

84. darbiņš

IZPĒTI APKĀRTĒJO DABU

Nepieciešamie materiāli: krāsas, ota, krītiņi, līme un zīmēšanas papīrs.

Dodies pastaigā un ievēro dažādos kokus, ēkas, ceļus, debesis, ūdenstvertnes, dzīvniekus, pat peļķes. Salasi dažādas lietas, kas gadās ceļā (piemēram, akmentiņus, izmestos krāsainos atkritumus, koku lapas, interesanti veidotas saknes, zarus utt.). Uzzīmē ar krītiņiem daudzus objektus, kurus redzēji pastaigājoties, tad pielīmē pie papīra salasītās lietas.

Apskaties izveidoto darbu un novērtē, kāda ir tava apkārtējā daba.

85. darbiņš

**VELTI LAIKU SAVAS MĀJAS APKĀRTNES IZPĒTEI UN
SAKOPŠANAI**

Visi darbi saimniecībā sākas ar mājas apkārtni-pagalmu un celiņiem, kas ved uz mājdzīvnieku mītnēm, lauciņu vai dārzu. Esi labs saimnieks un rūpējies par savas mājas apkārtnes izskatu un apkārtējo vidi!

86. darbiņš

ĪEPAZĪSTIES AR PUTNIEM UN KUKAIŅIEM

Nepieciešamie materiāli: zīmulis, papīrs un krāsas.

Dodies pastaigā un vēro kukaiņus un mēģini tos uzzīmēt, kā arī aprakstīt to īpatnības. Vēro putnus un klausies to dziesmās. Mēģini tos atpazīt pēc dzīvesvietas, dziesmām un izskata.

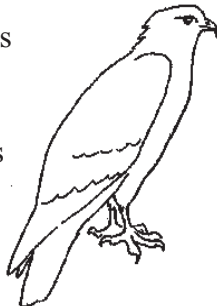
87. darbiņš

ATPAZĪSTI PUTNUS UN IZKRĀSO TOS

Pieraksti uzzīmētajiem putniem atbilstošos nosaukumus:

stārķis
zīlīte
vanags
pūce
irbe
dzenis

88. darbiņš

ATPAZĪSTI KUKAIŅUS UN IZKRĀSO TOS

Pieraksti uzzīmētajiem kukaiņiem atbilstošos nosaukumus:

mārīte

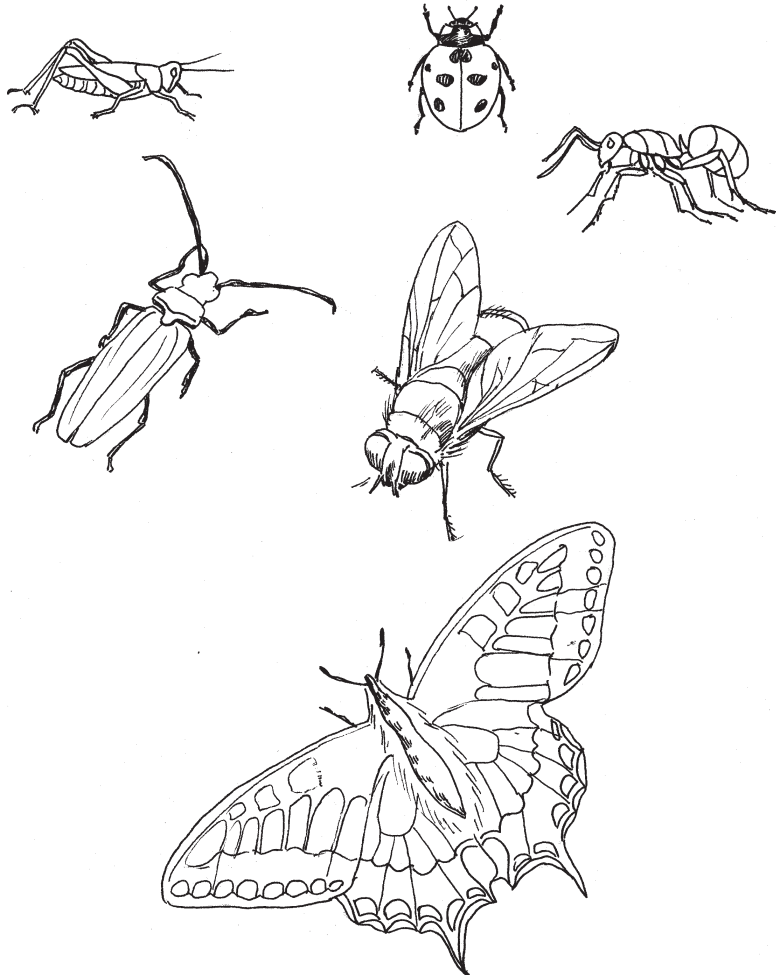
vabole

muša

skudra

sienāzis

taurenis

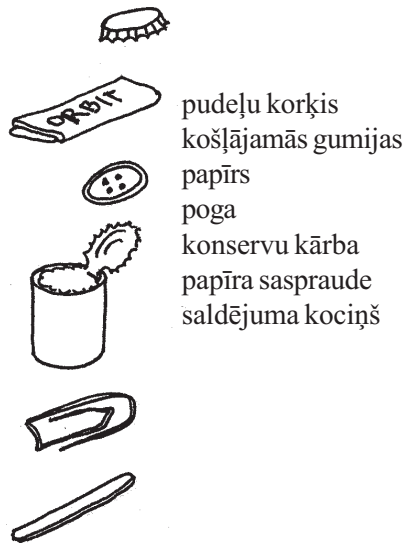

89. darbiņš

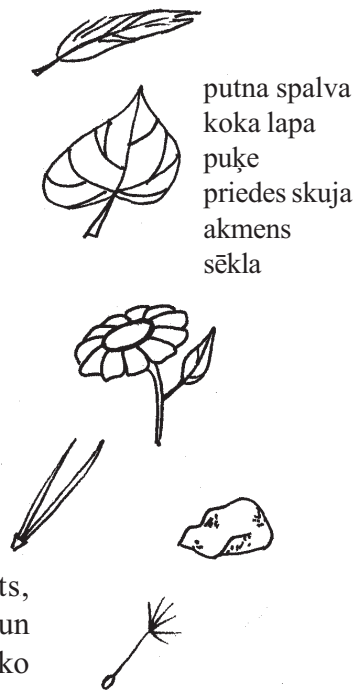
ATŠKIR CILVĒKA UN DABAS RADĪTO

Cilvēka radītais

pudeļu korķis
košļājamās gumijas
papīrs
poga
konservu kārbā
papīra saspraude
saldējuma kociņš

Dabas radītais

putna spalva
koka lapa
puķe
priedes skuja
akmens
sēkla

Dabas radītais ir skaists, īslaicīgs un nekaitīgs. Tas parādās un pazūd, savā vietā radīdams kaut ko citu tikpat skaistu - pavēro pienenes, cik tās ir dzeltenas vasaras sākumā un baltas - beigās.

Cilvēka radītais arī nav mūžīgs, bet tas bieži vien iznīcina dabas radīto skaistumu īpaši, ja cilvēks neprot rīkoties ar atkritumiem, kas radušies, lietojot cilvēka radītās lietas. Neviena uz zemes nomestā konservu kārbā nesatrūd kā koku lapas, tā ilgi indē zemi, kurā mēs varētu audzēt dārzeņus un ogas.

Tāpēc mācīes rūpēties un apbrīnot dabas radītās lietas, saprātīgi rīkoties ar cilvēka radītajām lietām, kā arī ar atkritumiem, lai nepiesārņotu dabu.

90. darbiņš

NOSKAIDRO, KAS NOTIEK AR ATKRITUMIEM

Saraksti visas lietas, ko tu un tava ģimene ikdienā izmet.

Uzzini, kas notiek ar šiem atkritumiem- kurus no tiem pārstrādā, ar kuriem tiek piesārņota daba un kas notiek piesārņotā vidē.

Atkritumu izmantošanas pētīšanai

Atkritumu veids	Materiāls				Pārtikas pārpalikumi	Iespējas izmantot saimniecībā
	papīrs	plast-masa	dzelzs	stikls		

91. darbiņš

KOMPOSTA SAGATAVOŠANA SAIMNIECĪBĀ

Gandrīz visus virtuves vai dārza atkritumus var izmantot komposta gatavošanai (bet ne slimus augus vai daudzgadīgas nezāles). Šim nolūkam var izmantot arī sasmalcinātas avīzes, vecus paklājus un adījumus. Nav ieteicams komposta kaudzē likt smirdīgus virtuves atkritumus, kas pievilinātu klaiņojošus dzīvniekus.

Kompostā var likt nopļautu zāli, sasmalcinātus zirņu atgriezumus, ar sausākiem materiāliem sajauktas viengadīgās nezāles, virtuves atkritumus (piemēram, mizas), sagrieztus dabisko šķiedru adījumus, mazos gabaliņos sagrieztus vecus paklājus, vecus spalvu spilvenus, sasmalcinātu avīžu papīru.

Komposta kaudzi veido, liekot plānās kārtās dažādos materiālus (piemēram, mitru, lapainu materiālu kopā ar sausiem sasmalcinātiem zariem). Neliec tajā pārāk daudz mitras zāles, lai komposts nesāktu pūt. Karstā, sausā laikā kompostu aplaisti, lai vielas ātrāk sadalītos, bet vēsā laikā komposta kaudzi nosedz ar kādu konteineru (piemēram, ar plastmasas mucu, koka kasti vai stieplu pinumu).

92. darbiņš

IZVEIDO UN IEKĀRTO DĪKI

Dīķis pie mājas vai dārzā ir ne tikai skaista, bet arī noderīga vieta. Dīķa izveidošana neprasa tik daudz darba, cik tā iekārtošana un kopšana.

Izrakt dīķi tev varētu palīdzēt vecāki, bet to iekārtot vajadzētu gan tev pašam. Lai iekārtotu dīķi, kurā dzīvotu vārdes, zivis, milzum daudz nekaitīgo kukaiņu un citu sīku dzīvnieku, ir jāzina, kā to darīt. Vispirms varētu izveidot ieslīpas dīķa malas, gar tām iestādīt augus. Dīķī var ievietot dažāda lieluma akmeņus un iestādīt augus arī ūdenī.

93. darbiņš

IEAUDZĒ DĪKĪ ŪDENSAUGUS

Lai ievietotu dīķī groziņus ar dažādiem augiem, noklāj dīķa dibenu ar ķieģeļiem. Robežaugiem patīk sekls ūdens, ūdensliliju lapām un ziediem ir jāpeld pa ūdens virsmu, purva augi var atrasties mitrākajā vietā dīķa malā. Dīķim nepieciešami arī skābekli radošie augi, piemēram, purvu sermulītes, ūdenītes, zemūdens raglapes, elodejas u.c.

Ūdensaugus stāda grozā, lai tos būtu vieglāk ievietot dīķī, kā arī nepieciešamības gadījumā nomainīt. Izvēlies pietiekami lielu grozu (vai podu), lai tajā varētu ietilpt auga saknes, izoderē to ar maisa audumu un līdz pusei piepildi ar atbilstošu augsni (dīķa, nevis dārza augsni). Tad groza centrā ievieto augu un uzber tā saknēm augsni, pieblīvē to gar malām, apmēram 2,5 cm no augšmalas atstājot brīvu joslu. Aplāisti augu ar ūdeni, neappludinot grozu. Tad uz augsnes uzber grants kārtu vai sīkākus akmentiņus. Pievienojot groziņa malām auklas rokturi, to vieglāk ievietot ūdenī. Ja grozs ir viegls, to nostiprini ar akmeņiem.

Neaizmirsti savus ūdensaugus kopt. Pamēģini ieaudzēt savā dīķī arī zivtiņas.

94. darbiņš

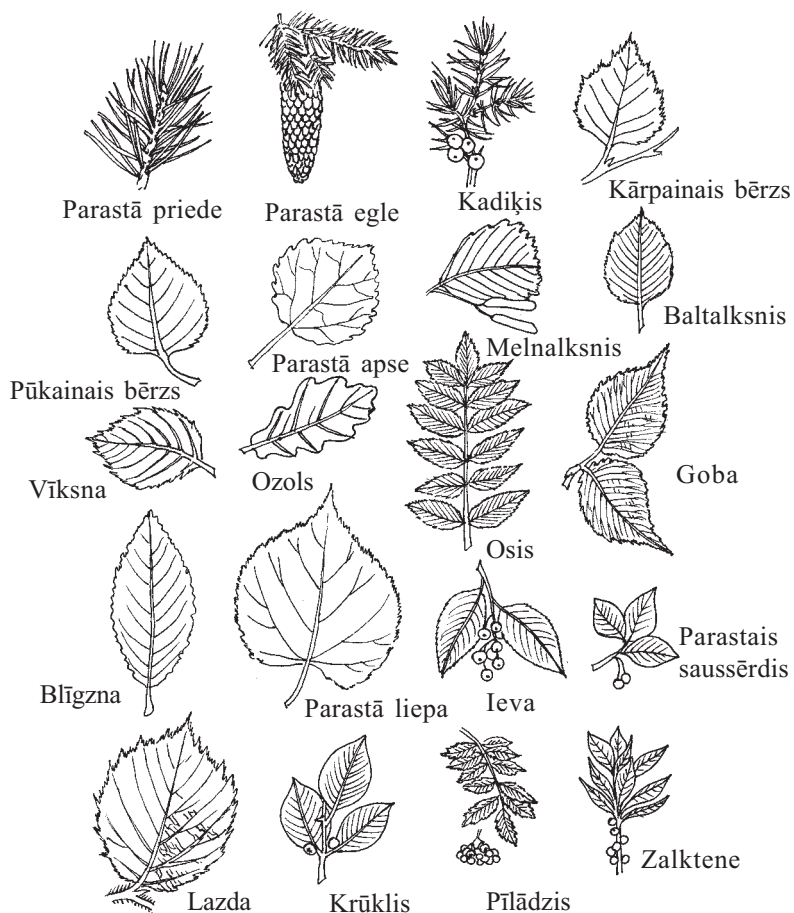
IĒPAZĪSTI MEŽU

Mežs ir viena no skaistākajām dabas veltēm. Tā ir vesela pasaule ar dzīvniekiem, kokiem, kukaiņiem, augiem u.c. Mežu var iepazīt, tikai to izpētot, tāpēc neej pa mežu vienaldzīgi, bet gan vērīgi visu apskati.

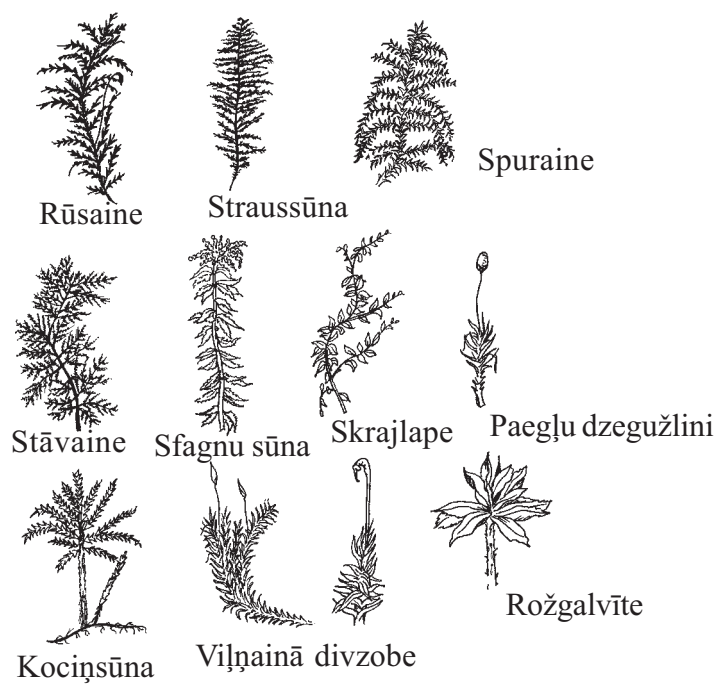
95. darbiņš

IZPĒTI AUGU UN DZĪVNIEKU PASAULI MEŽĀ

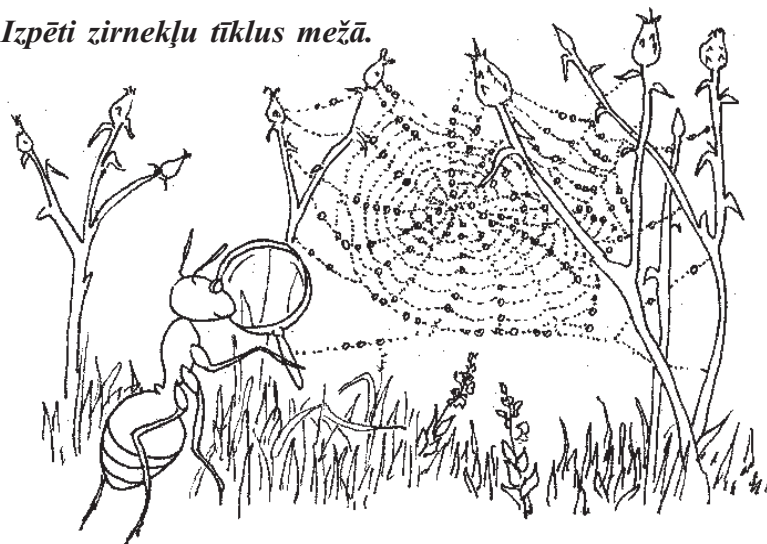
Iepazīsti dažādos kokus pēc to lapām un skuļām.

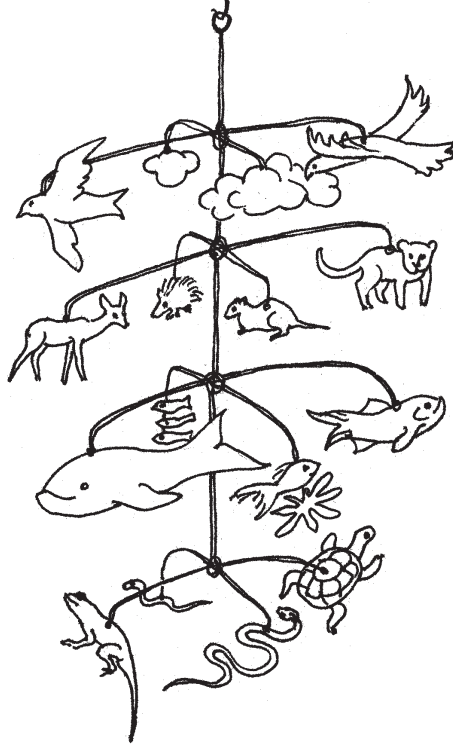
Iepazīsti dažādās meža sūnas.

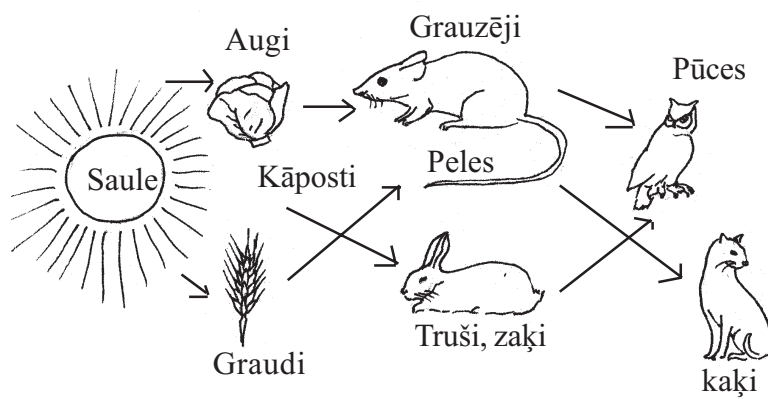
Izpēti zirnekļu tīklus mežā.

Iepazīsties ar dzīvnieku dažādību.

Iepazīsties ar barības ķēdēm dabā.

96. darbiņš

IEPAZĪSTIES AR ĒDAMAJIEM AUGIEM MEŽĀ

Mežā daudzi augi ir ēdami - ogas, sēnes, dažādas lapiņas u.c., taču ir jāzina, kurus augus var ēst un ko no tiem var pagatavot. Tāpēc, dodoties uz mežu, iepazīsties ar ēdamo sēņu un ogu sugām. Izkrāso uzzīmētos augus.

Baravikas

Gailenes

Mellenes

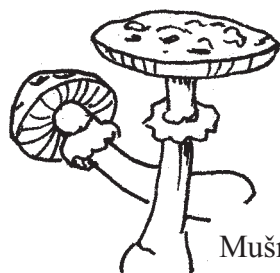
Zaķskābenes

97. darbiņš

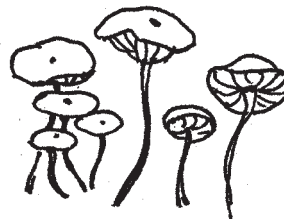
IEPAZĪSTIES AR INDĪGIEM AUGIEM MEŽĀ

Daudzas sēnes, ogas un augu lapas ir indīgas. Svarīgi ir iepazīties ar indīgajām sēnēm, kā arī tādām, kuras var ēst, tikai pareizi sagatavotas. Daudzi indīgie augi ir ļoti līdzīgi ēdamajiem augiem, tāpēc labi iemācies tos atšķirt.

Mušmires

Suņusēnes

98. darbiņš

IEPAZĪSTIES AR ĀRSTNIECĪBAS AUGIEM

Ārstniecības augi ir sastopami ne tikai pļavās, mežos, ūdenstilpju krastos, tos aizvien biežāk audzē arī piemājas dārzā. Iepazīsties ar pļavās un mežos augošajiem ārstniecības augiem un savāc nelielu ārstniecības augu herbāriju (piemēram, liepu ziedus, ceļmallapas, raspodīņus u.c.). Pie katra ārstniecības auga pieraksti arī tā nozīmi un sagatavošanas veidu.

99. darbiņš

PAGATAVO SALĀTUS NO ĒDAMAJIEM PĻAVAS UN MEŽA AUGIEM

Tu noteikti esi ēdis mellenes, meža zemenes vai avenes ar pienu un cukuru. Tas ir garšīgi un veselīgi. Pamēģini arī pagatavot salātus no sasmalcinātām zaļskābenēm, apceptām gailenēm un baravikām, pievienojot nedaudz krējuma un garšvielu.

100. darbiņš

PAGATAVO TĒJU NO ĀRSTNIECĪBAS AUGIEM

Bērnībā vecāki tev droši vien devuši dzert piparmētru tēju. Pamēģini pagatavot arī liepziedu vai priežu pumpuru tēju. Salasi liepziedus, priežu pumpurus un nedaudz raspodīņu vai aveņu lapiņu. Gatavojot tēju, vajadzīgo drogas daudzumu aplej ar verdošu ūdeni un ļauj ievilkties - tas būs tējas stiprums. To pievieno verdošam ūdenim, un tev būs veselīga un stipra tēja.

Ieliekot ūdenī notīrītu ievas zaru, ūdeni var attīrīt no mikrobiem. Tādējādi var iegūt tīru dzeramo ūdeni.

101. darbiņš

IZPILDI ŠO TESTU UN UZZINI, VAI TAVS DZĪVESVEIDS IR VESELĪGS

Rūpīgi pārdomā testa uzdevumus un iegūto punktu skaitu ieraksti tabuliņā (72. lpp.).

- 1** 4 punkti, ja tu ēd augļus, dārzeņus, maizi, gaļu, zivis un piena produktus katru dienu, ja tas tā nav, tu saņem 0 punktu.
- 2** 2 punkti, ja tu katru dienu neēd saldumus, kūkas un nedzer limonādi, ja to dari katru dienu - 0 punktu.
- 3** 2 punkti, ja tu neēd čipsus, kartupeļus frī un ceptus ēdienus katru dienu.
- 4** 2 punkti, ja tu ēd svaigus augļus vai dārzeņus, zaļos salātus un ābolus katru dienu.
- 5** 2 punkti, ja nesen esi apmeklējis ārstu.
- 6** 2 punkti, ja ārsts uzskata, ka tavš svars atbilst tavam augumam.
- 7** 4 punkti, ja tu trīs reizes nedēļā 20-30 min velti vingrošanai.
- 8** mīnus 3 punkti, ja skaties TV vairāk nekā trīs stundas dienā.
- 9** 2 punkti, ja dodies kājām uz to vietu, kur var arī aizbraukt.
- 10** 3 punkti, ja tu mazgā zobus vismaz divas reizes dienā.
- 11** 2 punkti, ja mazgājies katru dienu un mazgā arī matus.
- 12** 2 punkti, ja tu guli katru nakti 8-10 stundas.
- 13** mīnus 4 punkti, ja nelieto drošības jostu, kad brauc mašīnā.
- 14** 3 punkti, ja tu zini un pildi satiksmes noteikumus uz ielas.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

Nu, kā tev gāja? Saskaiti punktus kopā.

Ieraksti rezultātu šeit →

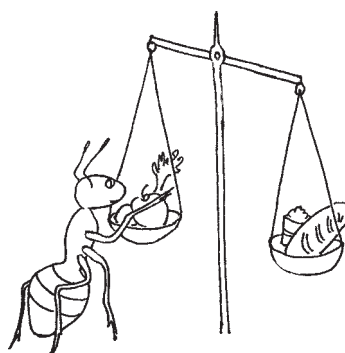
Ja tavs rezultāts ir

22-28 punkti - tu esi veselīgs,
pat ļoti;

16-21 punkti - labi, bet var jau
arī labāk;

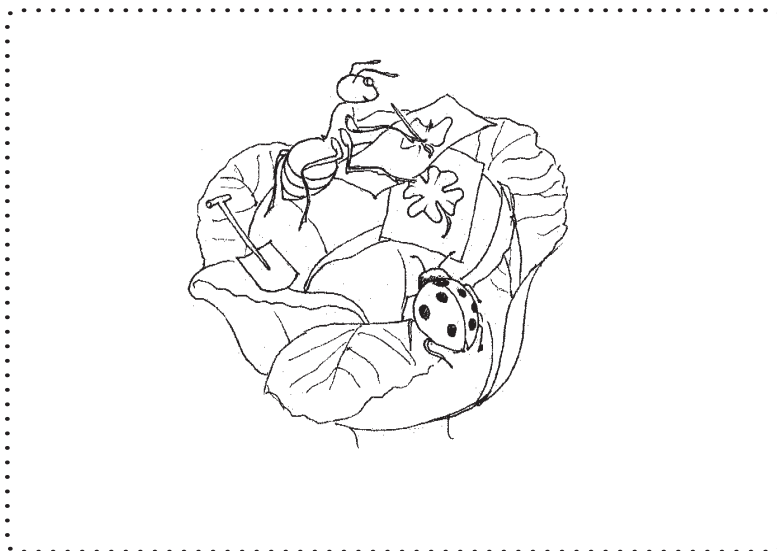
9-14 punkti - tavai veselībai
ir nepieciešama palīdzība,
un tava vēlēšanās ir būt
veselīgam;

0-8 punkti - tu riskē ar savu
veselību!

102. darbiņš

UZZĪMĒ SAVAS APKĀRTNES KARTI

103. darbiņš

IEPAZĪSTI TIRGU

Kas, pēc tavām domām, ir tirgus? - nelielas nojumes, kurās pārdod pārtiku, kosmētiku, apģērbu, apavus u.c., vai arī tā ir liela sistēma, kura pamatojas uz to, kā cilvēki pērk un pārdod dažādas lietas, nosakot cenas, kā arī produkcijas kvalitāti.

104. darbiņš

NOSKAIDRO, KAS IR IEKŠĒJAIS, NACIONĀLAIS UN PASAULES TIRGUS

Noskaidro, kādas ir cenas un kvalitātes prasības katrā no tiem un kādas ir vienošanās starp dažādām valstīm un tirgiem (piemēram, Baltijas valstu tirdzniecības līgums).

105. darbiņš

NOSKAIDRO, KO NOZĪMĒ PIEDĀVĀJUMS UN PIEPRASĪJUMS

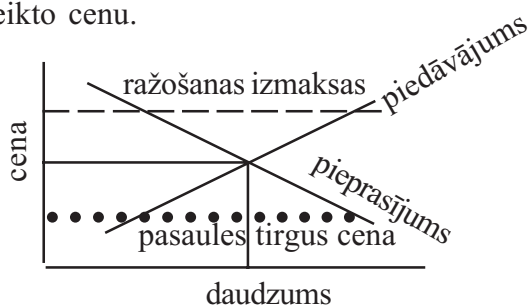
Katrā tirgū ir savs produkcijas pieprasījums - tas, ko vēlas pircēji, un piedāvājums, - ko var piedāvāt ražotāji. Noskaidro, kā tie iespaido produkcijas cenas noteikšanu.

106. darbiņš

NOSKAIDRO, KĀ RODAS CENA

Cena ir līdzsvars starp pieprasījumu, piedāvājumu un produkcijas ražošanas izmaksām, kā arī iekšējā un pasaules tirgus noteikto cenu.

Nosaki cenu savai saražotajai produkcijai, izmantojot savas zināšanas par to, kā tiek noteiktas cenas tirgū.

107. darbiņš

NOSKAIDRO, KAS IR REKLĀMA UN KĀDA TAI IR NOZĪME TIRGŪ

Reklāma iepazīstina ar produkciju un veicina izvēles iespējas. Izraksti kādu reklāmu no sava mīļākā žurnāla un paskaidro, kādu informāciju tu no tās esi ieguvis.

108. darbiņš

NOSKAIDRO, KĀDI IR REKLĀMU VEIDI

Ikdienā mēs sastopamies ar reklāmu radio, televīzijā, uz transporta līdzekļiem un plakātiem, kā arī veikalu skatlogos, uz rakstāmlietām utt. Apraksti kādu no šiem reklāmas veidiem un paskaidro, ar ko tie atšķiras viens no otra. Kādaī reklāmai tu dotu priekšroku?

109. darbiņš

UZRAKSTI, KĀ TU VARĒTU REKLAMĒT SAVAS SAIMNIECĪBAS PRODUKCIJU

Sākumā pieraksti, kāda ir tavas saimniecības produkcija, tad - ar ko tā atšķiras no citas līdzīgas produkcijas un kāpēc tieši tava produkcija ir tā, kuru būtu vērts iegādāties (piemēram, labāka kvalitāte, veselīgāka).

110. darbiņš

UZZĪMĒ REKLĀMU SAVAI SAIMNIECĪBAI

Reklāmas zīmēšana ir īpašs darbs, jo ar šo zīmējumu tev ir jāizsaka tas, ko tu vēlētos, lai citi zinātu par tavu saimniecību, un tas, ar ko tava saimniecība atšķiras no citām.

111. darbiņš

IZVEIDO FIRMAS ZĪMI SAVAI SARAŽOTAJAI PRODUKCIJAI

Firmas zīmes ir katrai lielākajai kompānijai, kas izplata savus ražojumus visā pasaulē, taču arī tu vari izveidot īpašu firmas zīmi savas saimniecības ražojumiem. Tajā tu vari attēlot kādu īpašu simbolu, ar kuru tu apzīmētu savu saimniecību. Izgatavoto firmas zīmi piestiprini pie saviem ražojumiem.

KĀ MANIZVEIDOT SAVU SAIMNIECĪBU

111 mazi darbiņi zemnieku bērniem un mazpulcēniem

Materiālu sagatavoja **K. Zariņa**

Mākslinieciskais noformējums **E. Zikmane**

Materiāls sagatavots un pavairots

Latvijas Lauksaimniecības konsultāciju un izglītības atbalsta centrā

Rīgas ielā 34, Ozolnieki, Jelgavas rajons, LV - 3018

Tālrunis: 3050220; 3050225

Fakss: 3022264

Izdevējdarbības reģistrācijas apliecība Nr. 2-1075

un SIA "Jelgavas tipogrāfija"

Raiņa iela 27, Jelgava, LV-3001

Tālrunis: 3024501

Tirāža 1000 eks.